

ИЗБОРНА ПРОГРАМА НА ЛЕВИЦА

Предвремени парламентарни избори 2020

ЛЕВИЦА

Државата за народот

СОДРЖИНА

В о в е д – Кон една сеоїшїа еманципација на народої!	3
I. Социјална правда	4
II. Правен систем и антикорупција	7
III. Политички систем и администрација	10
IV. Политичка економија и финансии	14
V. Образование, наука, култура, уметност и спорт	17
VI. Здравство	21
VII. Земјоделство, шумарство и водостопанство	23
VIII. Зелени политики	26
IX. Внатрешни и надворешни работи	30

Кон една сеојшџа еманџиџаџа на народоџ!

**Не очајувај! За шебе зборува оваа љриказна.
Орџанизирај се! Не љоџклекнувај. Приклучи се.
Најдобриџе генови се оние кои сѐ уџиџе не сме џи љрживеале.**

ЛЕВИЦА е свежа и енергична политичка сила на нашата неинвентивна политичка сцена, која природно станува најбрзорастечката партија во Република Македонија, носејќи го толку потребното проветрување во овој застојан политички бипартизам. Составена е од чесни, образовани, неискромитирани, идеолошки потковани, неподмитливи и храбри, претежно млади луѓе, кои беа први на улиците во борбата против груевизмот, а подоцна покажаа и како се дава жесток бојкотирачки Отпор против илегалната промена на нашето уставно име. Ние, иако млади, имаме долгогодишна пракса на практикување разни креативни методи и форми на **љолиџички активизам** – преку социјалните медиуми, но и преку макотрпна теренска работа низ неколку левичарски здруженија, синдикати, протестни движења, неформални групи и граѓански иницијативи. Идејата за Левица се роди во 2015 година, кога видовме дека ен-џи-о активизмот, кој го практикувавме преку „Ленка“, не вродува со плод и дека, без долгорочни планови за освојување на власта – џабе се трошиме, без да донесеме никаква реална промена во општеството. Ете, затоа Левица, по многу нешта, е поразлична од сите други вообичаени партии кај нас – оти е автентична, атипична и неконвенционална во методите кои ги применува.

НАШИТЕ ЧЛЕНОВИ, кои се вистински **геџа на џранџиџаџа** и кои во голем број и самите потекнуваат од работнички и земјоделски семејства, искрено веруваат во идеалите за кои се борат. Тие, и покрај секојдневните егзистенџијални ризиџи на кои се изложени – со срџе, прџос и борбеност – покажуваат како треба да се даде **лична жрџва** за општото добро и за каузата во која веруваат! Токму затоа што имаме што да кажеме и да понудиме алтернатива на системот, одлучно и непоколебливо продолжуваме понатаму. Без страв, со голема посветеност и со разумен оптимизам веруваме дека на овие значајни избори, заедно со вас, ќе се избориме за една подобра и просперитетна држава.

РЕАЛНОСТА пред претстојните Предвремени парламентарни избори 2020, паѓа во сенката на една од најдлабоките општествени, економски, политички, правни, национално-идентитетски и **здравџтвени криџи** од осамостојувањето на Републиката! Ваквата тажна македонска реалност е резултат на некредитилните државни институџии и на неодговорните јавни функционери, кои се олицетворение на една **криминална владејачка класа** – која безмилосно стреми кон тоа целосно да ги приватизира заедничките добра, притоа штитејќи сѐ со огромни законски привилеџии и имунитети.

ОКОЛНОСТИТЕ во кои се наоѓаме не можат да се подобрат преку благи реформи. Тие бараат брза и одлучна политичка акџија за конечен пад на овој хибриден режим и ослободување на Македонија од канџите на **завизмоџ**. Секој сериозен и прогресивен човек има граѓанска должност да придонесе во борбата за слобода од мафијата, внатрешните квислинџи и домашниот окупатор! Ако сакаме подобра иднина на нашите потомци, не смееме да правиме компромиси со АСНОМ-ските идеали за кои гинеа нашите предџи. Ова е последната историска шанса на нашата генерација – да ставиме крај на божемниот „избор“ меѓу двете зла и, конечно, да го избереме Доброто.

НА ОВОЈ ОПШТОНАРОДЕН ПЛЕБИСѢИТ од историско значење за судбината на нашата Република, ти можеш конечно да ставиш крај на ова лудило. Давајќи го гласот за Левица, за прв пат, гласаш за една сосема **Нова Македонија** од која деџата нема да сакаат да бегаат, туку во која ќе сакаат да останат; за една Македонија во која законите ќе важат за сите, а правдата ќе го стигне секого; за Македонија ослободена од стегите на корумпираните политичари, олигарсите и транџиџиските профитери. **Оџи – Левица не љросџува, Левица не заборава!**

СО ТВОЈА ПОМОШ, искрено веруваме дека преку **наџиџе љраџениџи**, како идни предлагачи на добри и правични закони во Собранието на Република Македонија, можеме да се избориме за целосна стабилизација на оваа ненормална состојба во која сме принудени да преживуваме, а не да живееме; дека можеме, за релативно кратко време, да ставиме ред во безредието и закони во беззаконието. Затоа, на овие судбоносни избори, Левица приџиџиелно не коалиџира со никого и ќе настапи самостојно – **љог реген број 4** на гласачкото ливџе.

УБЕДЕНИ СМЕ дека овојпат ќе станеме парламентарна партија без која нема да може да се формира идната Влада! На тој начин ќе овозмо- жиме, од собраниската говорница, за прв пат вистински да се чуе **џласоџ на безџласниџе** – гласот на работниците, гласот на невработените, гласот на стечајџите, гласот на хонорарџите, гласот на синдикалџите, гласот на активистите за човекови права, гласот на сиромашните, гласот на обесправените, гласот на марџинализираните – со еден збор **џласоџ на обџичниоџ човек** кој секојдневно се бори за гола егзистенџија, додека мала група корумпирани се богатат од нашата маџа.

НИЕ ЗНАЕМЕ дека патот по кој одиме ќе биде долг и макотрпен. Но, решивме да го направиме првиот чекор! Од нашето досегашно политичко искуство сфативме дека благите реформи кои ни се случуваат не се доволни. Дека тие се само вакцина за болново општество. Затоа, подолу ви ја изложуваме нашата Изборна програма 2020, која е правена од професионалџи и врвни експерти во секоја област. Внимателно прочитајте ги реалните, но **раџикални мерџи** кои ги предлагаме и самите ќе увидите дека таа е своевиден длабински зафат за интервенџија во сите пори на заедничкото живеење – со цел осмислено градење на едно похумано, посолидарно и подобро општество.

ЗАТОА, на нашата бајата политичка сцена составена од просечни лидери, подмитливи функционери и неспособни кариеристи навикнати на поданиџки менталитет и клиентелизам – ние воведуваме сосем нов, искрен и автентичен политички дискурс; сосема **нова љолиџичка кулџура** на комуникаџија, дебата и аргументаџија; и сосема нов систем на политички вредности, насочени кон заштита на општото добро и јавниот интерес. Ете затоа сметаме на Тебе, оти длабоко во себе, знаеш дека **никоџаш нема да се љрогаџеме и никоџаш нема да Те изневериме**.

**Борбаџа љродолжува. Со нови сили, на различни фронтџови.
Погобар свеџ е неоџходен. Погобар свеџ е можен.
ЌЕ ПОБЕДИМЕ!**

Президиум на Левица
проф. д-р Димитар Апасиев – претседател

I. СОЦИЈАЛНА ПРАВДА

Човековиот труд како највисока вредност во општеството!

РАБОТНИЧКИ ПРАВА

- Целосно обештетување на сите **стечајци** во Република Македонија, преку итно донесување на специјален Закон за материјално обезбедување на стечајните работници во вид на постојан паричен надоместок – до пензија.

- Редефинирање на листата на дејности со **бенефициран стаж**, со вметнување на трудовоинтензивни дејности.

- Укинување на **максималната основица** за уплата на придонеси на плата, која ги привилегира оние со плати над 10.000 ЕУР.

- Зголемување на **минималната плата**, согласно утврдената синдикална потрошувачка кошница, и нејзино законско унифицирање на единствено ниво за сите стопански и нестопански дејности.

- Заводот за статистика да пресметува и **средна плата** (а не само просечна), за да се има поточен увид во состојбата со животниот стандард на граѓаните.

- Обврска на **исплата на плата** во првата седмица во месецот (од 1 до 7 во тековниот месец).

- Задолжително исплаќање **дупла дневница** при работа за викенди (сабота и недела) или за празници – во сите сектори.

- Исклучителна заложба на конкурсите за вработување, во јавниот и во приватниот сектор, да бидат примани кандидатите со најсоодветни квалификации – по принципот „**најдобриот добива работа**“.

- Укинување на принципот на позитивна дискриминација по етнички клуч и воведување на т.н. **социјална позитивна дискриминација** при вработување во јавниот сектор (пр. предност на огласите да имаат децата без родители, децата од социјално загрозуени семејства, децата на стечајците и сиромашните и сл.).

- Намалување на максималното времетраење за кое може да се склучи договорот за **вработување на определено време** од пет години на шест месеци.

- Намалување на **работното време** од 8 на 6 часа дневно, без негативни импликации на висината на платата и додатоците кои ги примаат работниците.

- Враќање на одредбата со која се оневозможува работникот во **ноќна смена** да работи подолго од една недела континуирано.

- Враќање на правото на исплата на **патни трошоци и тро-**

шоци за исхрана за работниците (патарина + хранарина).

- Промена на законските одредби со цел работникот стриктно да ги извршува само оние работни задачи кои се соодветни на неговото работно место и на неговите **стручни квалификации**, согласно интерната систематизација.

- Обезбедување **здравствено осигурување** од страна на државата за оние работници за кои, поради неисплата на плата, работодавачот не им платил придонеси за здравство (за возврат, работодавачот ќе се задолжи кај државата или државата ќе добие траен удел во акциите или во основната главнина на друштвото).

- **Намалување на роковите** во кои работодавачот може да му даде дисциплински отказ на работникот, по создавање за извршен престап на работното место.

- Задолжителното консултирање со синдикатот и претставниците на работниците при **колективни отпуштања** да важи при отпуштање на минимум десет работници (а не минимум 20 работници – како сега).

- Оневозможување работодавачот да може да отпушта работници како технолошки вишок, а веќе следниот ден да може да вработува други лица на нивно место – односно, враќање на можноста работникот кој е прогласен за технолошки вишок да има **приоритет при вработувањето** кај истиот работодавач.

- Зголемување на износот на **испратнината** која им се исплаќа на вработените прогласени за технолошки вишок.

- Родово сензитивни мерки кои значително ќе ги зголемат правата на **жените-работнички**:

- продолжување на породилното отсуство од 9 на 12 месеци;

- враќањето на работа пред истекот на породилното отсуство да не биде порано од 6 месеци (а не како досега – не порано од „45 дена од денот на раѓањето на детето“);

- задолжително враќање на работничката на истото работно место по завршувањето на породилното отсуство;

- флексибилно или скратено работно време за мајките-работнички во период до три години по породилното отсуство, без кратење на плата (преку субвенционирање на трошоците од страна на државата).

ТРУДОВ ИНСПЕКТОРАТ

- Особен ангажман **Државниот инспекторат за труд (ДИТ)** да обезбеди доследно почитување на законските норми за работничките права, а особено да се ангажира околу:
 - трансформацијата на прикриените работни односи во законски;
 - исплатата на плати, вклучително и на „минималецот“, со цел санкционирање на враќањето пари во кеш, на рака на газдите;
 - плаќањето на прекувремената работа и останатите додатоци на плата;
 - почитувањето на правото на платен годишен, неделен и дневен одмор;
 - почитувањето на правата кои произлегуваат од бременоста и мајчинството;
 - заштита на синдикалното организирање на ниво на работодавач.
- Вработување нови **трудови инспектори** при ДИТ, со цел да се овозможи негово поефикасно работење.

СИНДИКАТИ

- Задолжително формирање **работнички совети**, како рамноправни управни органи, во приватните фирми со повеќе од 20 вработени.
- Враќање на правото **претставници на работниците** да бидат членови на управните одбори на јавните претпријатија.
- Поддршка на автентичното **синдикално организирање**, со охрабрување на работниците да формираат синдикати или да ги преземат во свои раце т.н. жолти синдикати кои ги штитат интересите на синдикалната бирократија, наместо интересите на работниците.
- Олеснување на постапката за **регистрација** на нови синдикати.
- Намалување на процентот на синдикална **репрезентативност** на ниво на сектор, гранка и работодавач (од 20% на 10%).
- Право на присуство на нерепрезентативните синдикати при колективно преговарање и на седниците на **Економско-социјалниот совет**.
- Ослободување на **штрајкот од бирикратските стеги**, т.е. укинување на рестриктивните одредби за остварување на правото на штрајк во Законот за работни односи и во другите закони:
 - правото на организирање штрајк, покрај синдикатите, повторно да го имаат и самите работници;
 - рационализација на обврските што им се наметнати на синдикатите при организирањето и спроведувањето на легити-

мен штрајк;

- паралелно водење на постапката за помирување и на штрајкувањето;
- укинување на можноста работодавачот да отстранува работници при законски организиран штрајк;
- забрана за штрајкбрехерство, односно укинување на можноста за вработување на т.н. „заменски работници“.

ПЕНЗИОНЕРИ

- Тенденција кон укинување на **приватните пензиски фондови** (втор и трет столб).
- Воведување достоинствен износ на **минимална пензија** (1/2 од просечната плата).
- **Порамнување на пензиите** не само со процентот на животните трошоци, туку и со индексот на растот на платите.
- **Нивелирање на пензиите**, со цел да нема случаи кога со исти износи на платени придонеси имаме различен износ на пензија, во зависност од годината на пензионирање.
- Намалување на **старосната граница** за одење во пензија: возраст од 60 години за жени и 62 – за мажи.
- Укинување на законската можност, која често се злоупотребува во праксата, за **продолжување на договорот за вработување** и после исполнување на условите за старосна пензија – до 67 години (освен во здравството и школството, при т.н. дефицитарни кадри).
- Враќање на можноста работникот да се стекне со **право на пензија** и по основ на платен работен стаж (најмалку 35 години).
- Овозможување на стекнување право на пензија за **родителите на лицата со посебни потреби** – со навршени 20 години работен стаж, без оглед на нивната возраст.
- Запирање на практиката на намерно попречување на стекнувањето на **право на инвалидска пензија** за оние работници кои ги исполнуваат критериумите за добивање на истата.
- Преиспитување на работата на **пензионерските и старечките домови** и изградба на нови, во државна сопственост, со пристojни и достоинствени услови за живот во трета доба на стари и изнемоштени лица.

НЕВРАБОТЕНИ

- Замена на сегашните форми на социјална помош со политика на минимален гарантиран приход по семејство, т.е. **основен достоинствен приход** (со оваа мерка секое домаќинство кое остварува доход понизок од утврденото минимално ниво, ќе добива парична помош од државата до висината на тоа минимално ниво). За возврат, примателите

на минималниот гарантиран приход ќе бидат обврзани да не одбиваат јавни работи и/или да учествуваат на обуки за соодветно вработување.

- Бесплатно користење на **јавен автобуски и железнички превоз** на лицата кои примаат социјална помош (преку издавање на месечни билети).

- Укинување на вештачката поделба на **невработените лица** на „активни“ и „пасивни“ баратели на работа, воведена со цел привидно намалување на бројот на невработени.

- Продолжување на **рокот за пријавување** на невработените лица во Агенцијата за вработување од еден на три месеци (при пропуштањето на рокот, невработените прво да бидат опоменати, а не веднаш избришани од евиденција).

- Зголемување на временскиот период во кој се исплатува **паричниот надоместок** во случај на привремена невработеност.

- Зголемување на буџетските издвојувања за активните мерки за вработување и **самовработување**.

- Поттикнување на вработувањето на невработените лица преку поддршка и промоција на **кооперативите** (промоции на идејата за корисноста на задржките, обуки за нивно стартување и давање грантови за нивно започнување).

- Отворање поголем број локални **центри за вработување** и работни клубови при АВРМ.

ЛИЦА СО ПОСЕБНИ ПОТРЕБИ И РАНЛИВИ КАТЕГОРИИ ГРАЃАНИ

- Олеснување на процедурата за потврдување на утврдениот инвалидитет кај **хендикепираните лица**.

- Изготвување на **електронски регистар** за лицата со посебни потреби од страна на Министерството за труд и социјална политика, со цел да се олесни постапката за добивање на потребните документи за овие лица.

- Зголемување на посебниот **додаток за туѓа нега** која се

однесува на лица со посебни потреби.

- Вработување **персонални асистенти** кои ќе им помагаат на семејствата со лица со посебни потреби од страна на МТСП.

- Зголемување на износот на **надоместокот на плата** за користење на скратено работно време за родителите на лицата со посебни потреби.

- Активно учество на сите релевантни институции за воспоставување високо квалитетен систем на поддршка и заштита на **самохраните родители**, со јасно дефинирање на статусот на самохраните родители и вметнување на истиот во законска рамка.

- Носење на правилник за спроведување на старателските права врз малолетните **деца од разведени бракови**.

- Организирана институционална помош, од страна на обучени професионалци, на лицата **жртви на семејно и меѓуврсничко насилство**.

- Отворање на национален кризен **Фонд за ургентно делување**, кој ќе биде финансиран од новиот данок на луксуз, а ќе биде наменет за поддршка на најранливи категории граѓани (промптна помош при природни непогоди, пожари, поплави, епидемии и сл.).

СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И БОРБА ПРОТИВ СИРОМАШТИЈАТА

- Згрижување на сите **бездомници** во јавни објекти.

- Конечно и трајно решавање на статусот на **внатрешно-раселените лица**.

- Отворање на државни **јавни кујни** за делење на три дневни оброци за бездомниците и сиромашните лица кои примаат социјална помош.

- Изградба на **државни социјални станови** за самохрани родители, деца без родители, лица приматели на социјална помош и семејства на лица со посебни потреби.

ПРЕКУ СОЦИЈАЛНА ДРЖАВА
ДО СОЦИЈАЛНА ПРАВДА

II. ПРАВЕН СИСТЕМ И АНТИКОРУПЦИЈА

Полесен ѝрисѿай до ѝравда и ѝраво на добар судија!

ЗАКОНОДАВСТВО

- Задолжително легислативно **консултирање на академската заедница** и експертската јавност при креирањето јавни политики и вклучување на засегнатите групи-граѓани (формални или неформални), при носење закони од соодветната сфера – со можност за присуство на седниците на парламентарните комисии и на пленарните седници во Собранието на РМ, во својство на „јавност“.

- Носење на номотехнички усогласени, кратки, јасни, **правични и добри закони** со воедначена правна терминологија и рационализирање, т.е. намалување на бројот на прописи (закони, уредби, деловници, правилници, упатства и други подзаконски акти) – со цел спречување на правната инфлација и пренормираноста на правниот систем со непотребни и детални норми.

- Воведување **каталог**, т.е. албум-листа на нормативни акти и прописи кои не смеат да се носат по скратена постапка.

- Запирање на праксата на пречесто менување на законите и носење закони по скратена постапка, како и воведување обврска за задолжително издавање на **официјални пречистени текстови** на законите, после секоја нивна измена и/или дополнување.

- Бесплатен електронски пристап на сите граѓани до најновите изданија на **Службен весник на РМ**.

- Кодификација на материјалното **граѓанско право** (лично и имотно), преку носење Граѓански законик на РМ, со цел воведување на правна сигурност во сферата на имотните односи.

- Кодификација на статусното и договорното **трговско право**, преку носење на Трговски законик на РМ.

ПАРЛАМЕНТАРНА КОНТРОЛА

- Поведување постапка за **импричмент** против Претседателот на Републиката заради противуставното продолжување на вонредната состојба.

- Засилување на соработката меѓу институциите, асоцијациите и експертите – преку воведување вообичаена практика, издигната на ниво на уставен обичај, за т.н. **парламентарни расправи**, односно заеднички организирани јавни дебати, панел дискусии и отворени настани во Собранието на РМ за полесен граѓански

пристап до сите неопходни информации во врска со можностите за покренување соодветни постапки за регулирање и заштита на колективни права.

- Зголемување на улогата на анкетните комисии, како своевидни истражни тела за парламентарна контрола врз функционерите, и олеснување на процедурата за свикнување т.н. **надзорни расправи** за случаи во кои е засегнат јавниот интерес (со обврска за задолжително учество на јавните сослушувања на повиканите лица, под закана за нивно разрешување од функцијата).

- Почесто одржување на посебни седници резервирани за **пратенички прашања** (два пати, наместо еднаш месечно).

- Зголемување на транспарентноста и **отчетноста во работата** на пратениците: воведување на распоред за приемни денови за граѓаните, доставување месечни извештаи за присутност и гласање, број на поднесени закони, амандмани и сл.

- Зајакнување на програмската шема на **Собранискиот канал на МТВ**, во насока на овозможување на навремени информации за распоредот на собраниските и комисииските седници, како и нивен пренос во живо.

ПРАВОСУДСТВО

- Реформа на уставното судство, преку воведување на институтот **уставна тужба** за правата заштитени со Европската конвенција за човекови права.

- Воведување **специјализирани судови** (кривични, прекршочни, имотни, работни, трговски и др.).

- Укинување на т.н. прекршочни управни органи, кои делуваат како кавзисудски органи, и целосно префрлање на прекршочната постапка на специјализирани **прекршочни судови**.

- Укинување на **второстепените државни комисии** и пренесување на нивните надлежности на Управниот суд, кој треба да биде кадровски доекипиран и зајакнат – со цел носење на мериторни одлуки (наместо враќање на предметите на повторно одлучување), со што значително ќе се скратат управните постапки.

- Воведување на **граѓанска порота** во кривичните судења, како лаички елемент во правораздавањето.

- Воведување разумни **максимални рокови за судење** во сите постапки.

- Воведување на **правичноста** како материјален из-

вор на правото, при пресудувањето од страна на судовите.

- Јуридикација на правото, преку задолжителна примена на т.н. **прецедентно право** (Case law), односно на судската пракса на Европскиот суд за човекови права (Стразбур).

- Воведување на унифицирана **Централна база на судски пресуди**, од страна на Врховниот суд на РМ, со цел воедначување на судската пракса и создавање прегледно национално „прецедентно право“.

- Воведување на најопремени и најсовремени **правни библиотеки** во судовите, со претплата до стручна литература од најеминентните бази на податоци и светски познати странски правни списанија и зборници.

- Укинување на **трајниот мандат** на судиите и воведување ограничен мандат од девет години, без право на реизбор – освен во повисок суд.

- Воведување построги услови за **избор на судии** и поголем стаж за нивен постепен и скалест напредок во кариерата во повисоките судови.

- Поострување на критериумите за упис на **Академијата за судии** (висок просек од студии).

- Тотална **департизација и професионализација** на правосудството, преку зајакнување на објективните критериуми за напредок во кариерата на судиите и обвинителите – со задолжителна и транспарентна споредба на квалитативните заслуги на кандидатите.

- Воведување на строги превентивни **антинепотистички мерки** за заштита од фамилијарното влијание во правосудството и оневозможување блиски роднини да вршат различни улоги во рамки на едно исто апелационо подрачје (пр. татко судија, мајка обвинител, син адвокат, ќерка нотар, зет извршител и сл.).

- Дефинирање на флоскулата **„исџакнај ѝравник“**, со цел спречување на нејзина идна злоупотреба при изборот на членови на правосудните тела или при избор на уставни судии.

- Јавно објавување на професионална биографија, т.е. **CV на сите судии** и обвинители и воведување на задолжителни термини за консултации, увид во списи и прием на странки

- **Санкционирање на судиите** поради кои Р. Македонија ќе изгуби спор пред Европскиот суд за човекови права.

- Намалување на износот на **судските такси** и нивно прилагодување на примањата на процесните странки.

- Укинување на авансирањето (плаќање однапред) на **судските трошоци** и трошоците за вештачење.

- Законско фиксирање на **парничните трошоци** (судски, адвокатски, нотарски, извршителски и др.) на максимум 1/3 од главницата на спорот.

- Драстично намалување на постоечките **Тарифи за награди и надоместоци на адвокатите и нотарите**, со цел полесен пристап до правдата (во иднина, нивно централно одредување од страна на Министерството за правда, сообразно со животниот стандард на граѓаните).

- Воведување на задолжителна **двосменска работа** на нотарските канцеларии.

- Укинување на **приватните извршители** и воведување на судии-извршители, со цел спречување на грабежот на граѓаните при постапката на присилно извршување.

- Изедначување на **докторатот по право** со правосудниот испит, со цел воведување на стручна конкуренција при давањето квалитетна правна помош.

- Овозможување на **професорите по право** да можат да имаат свои адвокатски канцеларии, согласно добрите европски практики.

- Поголем пристап до **бесплатна правна помош**, без непотребни бирократски процедури, за сите лица со ниски примања.

ОБВИНИТЕЛСТВО

- Процесуирање на незастарливите т.н. **Хашки случаи** од 2001 година (Мавровски работници, Водството на ОНА и др.), како најтешки кривични дела извршени против човечноста и меѓународното хуманитарно право.

- Кривичен прогон против сите учесници во илегалната и шверциска промена на **уставното име** Република Македонија (премиер, министер за надворешни работи, пратеници, обвинители, судии, новинари, активисти и др.).

- Реформирање на **Академијата за судии и јавни обвинители**, во насока на нејзина поделба (Академија за судии и Академија за јавни обвинители).

- Физичко/просторно **одделување на канцелариите** на Јавното обвинителство од просториите на основните судови низ целата Република.

- Формирање на специјализирани **Истражни центри**, согласно новиот Закон за кривична постапка, со цел зајакнување на капацитетите на Обвинителството и негова кадровска независност од МВР.

- Измени во Законот за заштита на сведоци и воведување на ново кривично дело **„спречување на правдата“** за оние кои одбиват или одбегнуваат соработка со овластените истражители.

- Укинување на законските измени кои противуставно воведоа т.н. бадентерово мнозинство при изборот на **Специјалниот јавен обвинител** задолжен за борба про-

тив организираниот криминал и корупција.

- Подобрување на Законот за заштита на укажувачите – т.н. „свиркачи“.

АНТИКОРУПЦИЈА

- Ревизија на приватизацијата, со цел отворање правна можност за казнување на ноторните случаи на криминална трансформација на поранешните општествени претпријатија, во периодот на транзицијата.

- Закон за **потекло на имот** на сите носители на јавни функции, од осамостојувањето до денес (1991-2020)!

- Проширена конфискација на нелегално стекнатиот имот на досегашните владејачки структури и олигарси.

- Заострување на т.н. **антимафијашко законодавство** и жестока борба против финансиските шпекулации и перењето пари, кои овозможуваат одлевање на домашниот капитал во странство или негово „легалзирање“ преку сомнителни бизниси.

- Незастарување на кривичните дела поврзани со т.н. **економски криминалитет и корупција** извршени од страна на јавните функционери.

- Укинување на прекршочната и постоење само на кривична одговорност за корупција, со заострување на казните и задолжително изрекување **забрана за вршење професија, дејност или должност** на корумпираните политичари.

- Јавна и проширена објава на т.н. **историски податоци** (како отворени податоци за слободен пристап до информации од јавен карактер) за промени на состојбата во анкетните листови на избраните или именуваните лица.

- Забрана на јавните претпријатија и државните институции да ангажираат **адвокатски фирми** за свои потреби пред домашните судови и доекипирање на кадрите во Државното правобранителство.

- Предлагање на **претседателот на Антикорупциската комисија** и на мнозинството нејзини членови од страна на опозицијата и целосна нејзина поддршка во справувањето со корупцијата на државните функционери (со зајакнати ингеренции, ресурси и експерти за ефикасно спроведување на принципот „нулта толеранција на високата корупција“).

- Обезбедување доволно ресурси за да се овозможи длабинско набљудување на **судирот на интереси** за сите избрани и именувани лица и членовите на нивните семејства или нивните деловни партнери.

- Задолжително и навремено јавно објавување **информации за трошење на буџетот** на сите министерства и буџетски корисници.

- Воведување на специјални **црвени регистарски таблички** за службените возила на државните органи, општините и јавните претпријатија, по кои тие ќе се разликуваат од обичните (со цел лесно следење на злоупотребите од страна на јавните функционери – особено со нивно ненаменско користење за приватни потреби, вон работно време).

- Транспарентност и зголемена инспекциска **контрола на тендерите**, односно Бирото за јавни набавки да ги објави сите податоци за трошење на народните пари (како отворени и јавно достапни информации), за да им се овозможи на граѓанските здруженија и на истражувачките новинари да го испитуваат евентуалното постоење на разработени клиентелистички мрежи и клики.

КОЛКУ ПОВЕЌЕ ЗАКОНИ,
ТОЛКУ ПОВЕЌЕ КОРУПЦИЈА

III. ПОЛИТИЧКИ СИСТЕМ И АДМИНИСТРАЦИЈА

Дебирокраџизација на оџшџесџвоџо за реална демокраџија!

НОВ ГРАЃАНСКИ УСТАВ

- Поништување на т.н. **Преспански договор** и бришење на погрдниот назив „Северна“ од Уставот!

- Укинување на **Охридскиот рамковен договор** како извор на консоцијалниот (сегрегирачки) етничко-трибалистички карактер на политичкиот систем на Македонија и враќање на чисто мнозинскиот карактер, со практикување на демократијата како стандард за современите демократски заедници.

- Поништување на **двојазичноста**, како резултат на октроираната т.н. Тиранска платформа, и враќање на јазичните права на малцинствата во рамки на Уставот.

- Намалување на **бројот на пратеници** во Собранието на РМ – од 120 на 100.

- Воведување на отповиклив, т.е. **императивен пратенички мандат** по две основи:

- можност за отповикување на пратеник во секое време од страна на Партијата преку чија кандидатска листа е избран (со цел да нема постизборно „пребегување“ или „купување“ пратеници);

- можност за отповикување пратеник преку граѓанска иницијатива: ако граѓаните се незадоволни од работата на некој пратеник, да можат да покренат петиција за негово отповикување, преку собирање на онолку потписи во изборната единица колку што на претходните избори биле потребни за избор на еден пратеник (но, во овој случај, за импичментот треба да има согласност и од партијата преку чија изборна листа пратеникот бил избран – а на негово место би дошол следниот кандидат од листата).

- Воведување **чист претседателски систем**, односно моноцефална извршна власт, само со Претседател на Републиката, биран на непосредни избори, и негов Кабинет (без Влада на РМ).

- Воведување уставен статус на **Државниот завод за ревизија**, со зголемени ингеренции.

- Укинување на можноста за „двојно државјанство“.

- Укинување на „правичната застапеност“ и позитивната дискриминација по етничка основа и нејзина замена со **позитивна дискриминација** по социјална основа.

- Ослободување на инструментите на непосредната **директна демократија** на државно ниво од крутите бирократски процедури за собирање потписи и намерно

поставените високи цензуси – со цел оживотворување на идејата за *народен/граѓански суверениџеџ*:

- бројот на потребни потписи за распишување референдум на државно ниво да се намали од 150.000 на 100.000;

- поедноставување на процедурата за покренување граѓанска иницијатива на државно ниво за предлагање закони и други акти (собирање потписи, на однапред изготвени обрасци, на јавни места или „по дома“ – а не само пред државните органи);

- намалување на бројот на потписи за учество на парламентарни избори преку граѓански листи (од 1.000 на 500 – на ниво на држава).

ПОЛИТИЧКИ ПЛУРАЛИЗАМ И ИЗБОРЕН СИСТЕМ

- Олеснување на можноста за формирање на **нови политички партии** (враќање на бројот на потребни потписи за формирање на партија од 1.000 на 500 и укинување на одвишното приложување на уверенија на државјанство за основачите + укинување на процесот на задолжителна четиригодишна пререгистрација на партиите).

- Законска заштита и забрана за користењето на **името ВМРО** од страна на било која политичка партија, фирма или невладина организација – поради неговата злоупотреба во дневно-политички цели.

- Забрана на монолитни и чисто **етнички партии** и постоење само на идеолошки профилирани политички партии.

- Организирање на Република Македонија во **една изборна единица**.

- Забрана за **предизборни коалиции**.

- Обезбедување порамноправни услови за учество на изборите и на помалите политички партии, преку ограничување на моќта на парите во **изборната кампања**.

- Задолжителна **предизборна ТВ дебата** на националниот јавен сервис меѓу кандидатите за претседател / премиер / градоначалник.

- Бипатриди, т.е. **лица со две или повеќе државјанства** да не можат да бидат кандидирани, бирани или именувани во било кој орган – во сите нивоа на власта, како и во јавните претпријатија и установи.

ДЕБИРОКРАТИЗАЦИЈА НА ЈАВНИОТ СЕКТОР

- Реконструкција и радикална и длабинска **структурна реформа на јавниот сектор**, со цел зголемување на ефикасноста при давањето јавни услуги:

- анализа на недостатокот и вишокот кадри за постоечките позиции во јавниот сектор;

- изготвување список на области од јавниот сектор кои се запоставени во моментот и кои би требале да се прошират/зајакнат или реформираат (градинки, здравство, високо образование, центри за социјална работа, работни клубови, јавен превоз, трудова инспекција, одржување на чистота и хигиена, одржување на зелени површини, рециклирање на отпад, градежништво и урбанизам, стопанисување со јавен и деловен простор и сл.);

- изготвување план за кадровските потреби за запоставените области;

- реалокација на вишокот кадри од постоечките позиции во новите приоритетни области.

- Институционално стеснување и темелно реорганизирање на структурата на централната државна управа, преку **укинување на одвишните министерства** во Владата на РМ и сведување на нивниот број на максимум 10 ресорни министерства.

- Рационализација и уедначување на називите на разните управи, агенции, дирекции, инспекторати, комисии, заводи, бироа, центри, служби, установи и др. – како **органи во состав на министерствата**, соодветно интегрирање на овие институции преку нивно спојување, со цел детално прецизирање на нивните надлежности кои нема да се судираат или преклопуваат.

- Укинување на нефункционалните и одвишни т.н. независни **„регулаторни тела“**, т.е. воедначување на државната организација на органите на управата – на централно ниво.

- Враќање на називот **„македонски“** кој неосновано беше избришан од повеќе државни институции, установи и претпријатија (Македонски шуми, Македонски пошти, Македонска опера и балет, Македонски народен театар, Македонија пат и др.)

- Проширување на надлежностите на **Народниот правобранител** (Омбудсман), со можност за директно изрекување на дисциплински санкции против државните службеници кои ги повредиле правата на граѓаните.

- Пренесување на ингеренциите на Агенција за заштита на правото за **слободен пристап до информации од јавен карактер** и на Комисијата за спречување и заштита од дискриминација и нивно трансформирање како посебни одделенија во рамки на институцијата Народен правобранител.

- Укинување на **„министрите без ресор“**.

- Укинување на функцијата **„заменик министер“** и негово заменување со некој од редот на раководните структури во самото министерство.

- Укинување на **националните координатори** во Владата

- Укинување на **замениците директори** во јавните претпријатија и установи.

- Ограничување на бројот на **советници** во претседателскиот, премиерскиот и министерските кабинети.

- Намалување на бројот на членови и на привилегиите на **управните и надзорните одбори** во јавните претпријатија, со воведување на стучноста и компетентноста како критериуми за нивно кадровско екипирање.

ФУНКЦИОНЕРИ БЕЗ ПРИВИЛЕГИИ!

- Строго регулирање на правото на Претседателот на РМ да помилува осудени лица и укинување на можноста за **аболиција**.

- Значително намалување на превисоките плати на **пратениците и функционерите**.

- Укинување на привилегиите, **патните трошоци и апанажите** на избрани и именувани функционери, во сите нивоа на власта:

- ограничување на патните трошоци во висина на повратен билет од автобуски или железнички транспорт, на релација од дома до местото на работа;

- ограничување на бројот на службени возила на министерствата на максимум 3-5 автомобили;

- укинување на картичките за репрезентација надвор од институцијата;

- укинување на апанажата на функционерите по престанокот на мандатот, при што невработените функционери ќе уживаат исти права и обврски како и останатите невработени лица.

- Измена на Законот за Влада во насока на тоа **државните секретари** во министерствата да бидат стручни лица со работно искуство во тој ресор, а да се избираат по предлог на вработените во истото министерство (преку интересен оглас).

- **Забрана за склучување менаџерски договори** со директорите на јавните претпријатија и установи.

- **Јавно објавување** на висината на платите, бонусите и додатоците од плата на раководните лица во институциите и јавните претпријатија.

- **Поопштествување на профитите** на јавните институции, со префрлање на нивните добивки во централниот државен буџет (пр. Централен регистар, Катастар, АЕК, АВМУ и сл.).

- Воведување на целосно транспарентен и објективен систем за нови вработувања во јавниот сектор, по пат на јавен конкурс, на кој ќе бидат примани исклучиво најдобрите кандидати – без **дискрециони овластувања** на директорите!

- Намалување на субјективноста и селективноста во мерењето на **перформансите на вработените** во јавниот сектор.

ЕФИКАСНА ЈАВНА АДМИНИСТРАЦИЈА И ИНФОРМАТИЧКО ОПШТЕСТВО

- Воведување **двосменска јавна администрација** со промена на почетокот на работното време за државната и општинската администрација (7:30–13:30 и 13:30–19:30 ч.).

- **Шалтери без пауза** во работењето на администрацијата, т.е. непречено целодневно давање јавни услуги на граѓаните-корисници од страна на службениците.

- Електронско вмрежување на сите позначајни државни органи и институции кои вршат јавни овластувања (МВР, УЈП, ФПИОМ, ФЗО, Централен регистар, Катастар и сл.), со цел профункционирање на **едношалтерскиот систем**.

- Забрана на привремените и на т.н. прикриени вработувања во јавната администрација (преку приватните агенции за **привремени вработувања**).

- Објавување на редовно ажуриран **Регистар на вработените во јавниот сектор**, на ниво на установа и на државно ниво (со исклучок на т.н. сензитивни позиции во тајните служби).

- Зајакнување на критериумите за поригорозен напредок во кариерата на чиновниците и **државните службеници** (стручност, компетентност, интегритет, вредности и заслуги) – со цел професионализација на бирократијата и одделување на партијата од државата.

- Законски регулирано право на **регрес за годишен одмор** (К-15) за сите вработени – и во приватниот и во јавниот сектор.

- Донесување на единствен **Закон за дисциплинска одговорност** на сите јавни и државни службеници, со јасни критериуми, органи, процедури и санкции.

ЛОКАЛНА САМОУПРАВА

- Донесување нов Закон за **територијална организација** на општините, кој нема да се заснова на поделба според етничката структура, туку ќе цели кон создавање функционални административно-територијални, економско-демографски и географски целини.

- Ограничување на **бројот на мандатите** на градоначалниците на максимум два мандата во животот.

- Ослободување на инструментите на непосредната **директна демократија** на локално ниво од крутите бирократски процедури за собирање потписи и поставените високи цензузи:

- намалување на потребниот процент граѓани кои можат да бараат распишување на локален референдум (од 20 на 10%);

- намалување на потребниот процент граѓани кои можат да иницираат свикнување на собир на граѓани на локално ниво или да организираат граѓанска иницијатива на локално ниво (од 10% на 5%);

- намалување на бројот на потписи за учество на локални избори преку граѓански листи (особено за Град Скопје – од 1.000 на 500).

ВЕРСКИ ЗАЕДНИЦИ

- Целосно почитување на **слободата на вероисповеда** на граѓаните, како лично (приватно) право.

- Целосно остварување на слободата на верско здружување, со овозможување на регистрација на **посебни верски заедници** од иста вероисповест.

- Доследно почитување на уставниот принцип на **секуларизација** и одделување на верските заедници и религиозни групи од државата.

- **Оданочување** на религиозните институции, исто како деловните субјекти, преку воведување на т.н. парохиски данок.

- **Одземање на имотот** на верските заедници кој им беше доделен со Законот за денационализација и негово пренасочување во имот од општ/национален/јавен интерес.

- Ограничување за користење на имотот на верските заедници во профитабилни **комерцијални цели**.

- **Ограничување на гласноста** од верските објекти, во рамките на законската дозволена бучава во населените места.

НЕВЛАДИН СЕКТОР

- Соработка со асоцијациите, здруженијата и **граѓанските организации** кои работат во сферата на човековите права, во насока на подобрување на законската регулатива и поголемо почитување на уставните права на граѓаните.

- **Десоросоидизација** на граѓанскиот сектор во Македонија, преку санкционирање на ширењето политичка пропаганда платена со странски пари, а спроведена преку домашни „тинк-тенкови“ и невладини организации.

- Ново централно државно тело (пр. **Комисија за странски фондации**), преку кое ќе течат сите комуни-

кации, грантови, донации, исплати и трансфери помеѓу фондациите – како инвеститори, и НВО секторот – како спроведувачи на проектите.

ЈАВЕН РАДИОДИФУЗЕН СЕРВИС

- Воспоставување професионален и **независен јавен информативен сервис**, кој ќе биде ослободен од влијанието на власта и политичките партии, како предуслов тој да стане водечки извор за информирање на граѓаните.

- Законски измени на рамката за финансирање на **Македонската радио-телевизија**, со цел да се обезбеди нејзина долгорочна одржливост, уредувачка независност и институционална автономија.

- **МРТВ** да биде главен продуцент на телевизиски и радио проекти во Република Македонија – тематска поделба на ТВ-редакции од информативна, играна, документарна, образовна, детска, културна итн., кои ќе продуцираат програма за самата телевизија (со сопствени технички ресурси, без рентање опрема и кадар од приватни продукции).

- Редовно вработување на сите **медиумски работници**, кои сè уште се со нерешен хонорарен статус во МРТВ.

ПРИВАТНИ МЕДИУМИ

- Стимулирање на истражувачки мрежи и т.н. **медиумски кооперативи**, како антипод на приватното корпоративно новинарство и финансиска поддршка за новинарски кооперации за истражувачко новинарство..

- Забрана за **концентрација на функции** во приватните медиуми (одделување на менаџментот и уредништвото) – неможност едно исто лице да биде и директор и главен/одговорен уредник во медиумот.

- Ревизија на **финансиското работење на приватните медиуми** (телевизиите, радијата, весниците, нет порталите) – посебно на тие кои биле финансирани од буџетот на РМ, со цел откривање евентуален криминал.

- Забрана на секаков вид државно, т.е. **„владино рекламирање“** во комерцијалните електронски медиуми

и утврдување на прецизна дефиниција на поимот едукативни јавни кампањи.

- Забрана на платено **партиско-политичкото рекламирање**, надвор од предизборниот период.

- Подобрување на **работничките права** на новинарите и медиумските работници:

- засновање редовен работен однос како правило;

- заштита од структурен мобинг;

- право на непотпишување нарачан текст;

- овозможување тајно членство во синдикат, без информирање на работодавачот;

- почитување на синдикалниот имунитет на избраните синдикални претставници;

- склучување Грански колективен договор за медиумската сфера.

ГРАЃАНСКИ И ПОЛИТИЧКИ СЛОБОДИ И ПРАВА

- **Декриминализација и легализација на канабисот**, преку укинување на глобите за користењето на марихуаната за лична употреба од страна на полнолетни лица.

- Работење на надминување на хомофобичните ставови, дискриминацијата и стигматизацијата на припадниците на **ЛГБТ заедницата**.

- Допрецизирање на законската регулатива што се однесува на остварувањето на **правото на протест** во насока на незадолжителност на пријавување на јавниот собир во полиција, согласно одредбите на Уставот на РМ.

- **Модернизација на затворите** и подобрување на затворските услови, со цел поуспешна рехабилитација и ресоцијализација на осудениците:

- подобрување на програмите за ресоцијализација, како и на постпеналните практики и политики, со цел намалување на „криминалната инфекција“ и рецидивизмот во казнено-поправните домови;

- зајакнување на методите на селекција за вработување на затворска полиција и воведување посебна обука за истите, пред засновање на работниот однос.

Само власт може да запре власт!
ПОЛИТИЧКА ВЛАСТ НА ТРУДОТ

IV. ПОЛИТИЧКА ЕКОНОМИЈА И ФИНАНСИИ

Редистрибуција на општествено богатство – од богатите кон сиромашните!

ГЕНЕРАЛНИ ЕКОНОМСКИ МЕРКИ

- Спроведување **попис на населението**, домаќинства-та и имотот, согласно сите меѓународни статистички стандарди и методологии.

- Воведување на единствен интегриран **Регистар на население**, кој ќе им овозможи на граѓаните лесно и едноставно менување на одредени податоци (име, адреса на живеење и сл.).

- Реформа на **Државниот завод за статистика** во насока на негова професионализација и елиминирање на секое политичко влијание, преку подигнување на научните стандарди во неговата работа.

- Укинување на привилегиите на **странските инвеститори**.

- Зголемена контрола врз работењето со компаниите од **оф-шор зоните**, со неможност „странска инвестиција“ да потекнува од држава која се смета за т.н. даночен рај.

- Доследно спроведување на регулативите кои се однесуваат на **преземањето фирми** од шпекулативни или сомнителни мотиви.

- Прохибиција и целосна **забрана на коцкањето** во казина (со исклучок на некои погранични зони).

ПРОГРЕСИВНА ДАНОЧНА РЕФОРМА

- Проширување на листата производи и услуги со повластена **стапка на ДДВ** (данок на додадена вредност), како данок на промет/потрошувачка.

- Воведување прогресивен **персонален данок на личен доход** (плата, хонорар и сл.), наместо сегашниот рамен данок – со цел богатите да плаќаат повеќе од сиромашните:

- до 14.500 денари личен доход, персоналниот данок не се плаќа;

- од 14.500 денари до 60.000 денари, персоналниот данок изнесува 10%;

- од 60.000 денари до 120.000 денари, персоналниот данок изнесува 15%;

- од 120.000 денари до 300.000 денари, персоналниот данок изнесува 30%;

- над 300.000 денари, персоналниот данок изнесува 40%.

- Воведување на **прогресивен данок на добивка**, како

би можело да се обезбедат повеќе средства за здравство, образование, инфраструктура и сите останати основни човечки потреби, но не од џебот на работниците! Овој данок ќе се пресметува на две основи: (1) висината на добивката и (2) степенот на експлоатација. Траншите по првата основа би биле следните – на годишно ниво:

- за добивка до 12.000 ЕУР, данокот на добивка по првата основа изнесува 10%;

- за добивка од 12.000 до 60.000 ЕУР, данокот на добивка по првата основа изнесува 20%;

- за добивка од 60.000 до 120.000 ЕУР, данокот на добивка по првата основа изнесува 30%;

- за добивка над 120.000 ЕУР, данокот на добивка по првата основа изнесува 40%.

Траншите по втората основа [степен на експлоатација] би биле следните – на годишно ниво:

- доколку добивката изнесува половина од сумата на исплатените плати, данокот на добивка се зголемува за 10%;

- доколку добивката е помеѓу половина од сумата на исплатените плати и целата сума на исплатените плати, данокот на добивка се зголемува за 15%;

- доколку добивката е над сумата на исплатените плати, данокот на добивка се зголемува за 20%.

- Укинување на данокот на имот и воведување на единствен прогресивен данок на богатство, или т.н. **данок на луксуз**, кој ќе се плаќа на вкупното нето-богатство кое домаќинствата го поседуваат! Во богатството ќе влегуваат недвижности, превозни средства, финансиски средства, акции и удели во фирми – а ќе бидат исклучени долговите (на пример: кредит за стан и сл.). Стапките ќе се плаќаат во транши и ќе бидат:

- 0% годишно на богатство до 80.000 ЕУР;

- 0.25% годишно на износот помеѓу 80.000 и 120.000 ЕУР;

- 0.5% годишно на износот помеѓу 120.000 и 200.000 ЕУР;

- 0.75% годишно на износот помеѓу 200.000 и 500.000 ЕУР;

- 1% годишно на износот над 500.000 ЕУР.

- Воведување на прогресивни стапки на **данок на промет со недвижности**, кои ќе се движат од 1% до 3%, во зависност од вредноста на недвижноста.

- Пресметување на сите парични **глоби** како процент од доходот на казнетиот, при што стапките да бидат прогресивни, т.е. скалести (посиромашните прекршителите ќе плаќаат пониски глоби).

- Ставање крај на **рекетирањето** и збирањето „арач“ од успешните компании, т.е. селективното, волонтистичко и дискреционо казнување на фирмите поради политички мотиви.

- Иницирање соработка помеѓу балканските земји, со цел формирање координативно тело за единствена **даночна унија**, заради унифицирање на условите при вложување странски инвестиции во регионот на Западен Балкан, а со единствена цел – избегнување на ‘трката до дното’ на полето на даночната политика.

ЈАВЕН ДОЛГ

- Целосна **ревизија на јавниот долг** и покренување постапка за одговорност и рефундација од надлежните функционери кои недомаќински и расипнички троше-ле за време на нивниот мандат.

- Запирање на **непродуктивните буџетски расходи**.

- Воведување **златно правило за јавните трошења**, со цел да се спречи дополнителен раст на јавниот долг за непродуктивни цели (со други зборови, да не може да се креира нов јавен долг за тековни трошења, туку само за капитални инвестиции).

- Зголемување на транспарентноста, дисциплината и отчетноста на **јавните финансии**, преку серија мерки и објавување на многу поаналитични и поедноставни буџети на институциите.

КАПИТАЛНИ ИНВЕСТИЦИИ

- Издвојување на **капиталните инвестиции** од јавните тековни трошоци (трошоците ќе останат под инженерии на Министерството за финансии, а инвестициите ќе бидат во надлежност на нов државен Фонд за развој и инвестиции).

- Формирање **Фонд за развој и инвестиции**, кој ќе биде независен, ќе ги интегрира многуте постоечки тела од оваа сфера, и ќе ја преземе функцијата за капитални инвестиции од Министерството за финансии. Со Фондот ќе раководи стручно лице кое ќе има мандат подолг од мандатот на пратениците. Фондот ќе се финансира од републичкиот Буџет и ќе располага со 15-20% од вкупните јавни приходи (за споредба, капиталните расходи моментално изнесуваат околу 12% од јавните приходи). Фондот ќе ги има следните функции:
 - инвестирање во инфраструктура (патишта, хидроцентрали, иригациони системи, железница, гасификација...);
 - инвестирање во јавни добра (болници, училишта, студентски домови, градинки, детски одморалишта...);

- инвестирање во стратешки гранки на производството;
- градење општествени станови кои ќе им се продаваат на финансиски ограничениите граѓани (без учество и со 0% реална камата) и сл.

- Создавање **Софтверска долина** која би прераснала во работен бизнис центар на ИТ/програмерските компании, со цел да се искористи и засили трендот на отворање и развој на домашни и странски претставништва на ваквите фирми.

РЕГУЛАЦИЈА НА БАНКИТЕ (Антилихварско законодавство)

- Воведување државна комерцијална **Банка за беска-матно кредитирање** на населението, а преку која вра-ботените во јавниот сектор ќе ги примаат своите плати.

- Заузднување на банкарскиот сектор, преку намалување на **вишокот на ликвидност** на банките и ограничување на екстра-профитите и бонусите на банкарите.

- Ограничување на **банкарските провизии**:

- бесплатно електронско банкарство за секој клиент (физичко или правно лице) без наплаќање членарини и провизии;

- ограничување на провизиите за вршење платен про-мет на симболичен износ (пр. 5 денари по уплатница);

- укинување на провизиите за водење трансакциски сметки на граѓаните и на правните лица;

- укинување на провизиите при наплата на админи-стративни и судски такси;

- укинување на провизиите при вадење пари од банко-мати на различни банки;

- укинување на провизиите при проверка на сметки од банкомати, т.е. вадење изводи од трансакциски сметки;

- укинување на членарината за користење кредитни и дебитни картички;

- укинување на наплатата за издавање потврди за ис-платен, т.е. целосно затворен потрошувачки или друг вид кредит;

- укинување на административните трошоци при поди-гање станбени и други кредити.

- Воведување **максимални каматни стапки** кои бан-ките можат да ги наплаќаат (максимум 3% камата).

- Намалување на **казнените камати** и нивно градуи-рање согласно приходите и богатството.

- Укинување на зеленашките т.н. „**брзи кредити**“, по-ради лихварски камати и предизвикување должничко ропство на клиентите.

ЈАВНИ УСЛУГИ

- Забрана на натамошна **приватизација** на јавните претпријатија кои даваат јавни услуги (пошта, железници, водостопанства, електрани и сл.).
- Ограничување на **концесионерството** на природните богатства и на јавните добра и услуги.
- Доследно спроведување на **антимонополската регулатива** за приватни корпорации.
- Државна инфраструктура на **телекомуникациската 5G мрежа** и забрана за приватна либерализација на истата.
- Укинување на **наплатата за приклучок** кон јавните дистрибутивни мрежи (струја, вода, парно, гас, телефонија, интернет и сл.).

ПОТРОШУВАЧКИ ПРАВА

- Интервентно реагирање со **отпис на стари долгови** на граѓани.
- Давање поголеми можности за **плаќање на рати** на наталожените долгови кон државата од страна на граѓаните.
- Еднократно **отпишување на каматите** на извршните пресуди – во зависност од висината на каматата и од материјалната состојба на должникот.
- **Забрана на анатоцизам**, односно течење „камати на камати“, т.е. престанување на течењето на затезните камати во моментот кога тие ќе ја достигнат висината на главниот долг.
- Преполовување на казнените законски **затезни камати** за неплатени сметки од страна на физички лица со ниски примања.
- Зголемена **правна помош на потрошувачите** – осо-

бено при пружање услуги од јавен интерес (струја, вода, парно, телевизија, телефон, интернет).

- **Забрана за тужење** на граѓаните од страна на компаниите кои пружаат јавни услуги, сè додека не се соберат кумулативно шест последователни неплатени сметки за комуналии.

- **Забрана за склучување орочени договори**, на една или две години, од страна на компании кои пружаат телекомуникациски или интернет услуги (кабелски телевизији, интернет и мобилни оператори и сл.).

- **Забрана за самоволно исклучување** на потрошувачите од дистрибутивните мрежи, без претходна правосилна и извршна судска одлука.

- Проширување на **листата на парични приходи** врз кои не смее присилно да се извршува (забрана за наплата доколку вкупните приходи во семејството се под одредено законски утврдено ниво за нормално живеење).

- Скратување на **рокот на застареност** на правосилните и извршни судски пресуди за неплатени сметки за комуналии (од десет на пет години), по кој рок тие нема да можат присилно да се извршуваат.

- Воведување на можноста за **колективно тужење на компаниите** кои даваат јавни услуги од страна на здруженија на потрошувачи, заради заштита на т.н. колективни потрошувачки интереси.

- Намалување на цените на фиксната и **мобилната телефонија**.

- Намалување на цените на **интернетот** и зголемување на квалитетот и брзината на услугите кои ги нудат приватните оператори.

- Детално регулирано **етикетирање** на сите прехранбени и други производи, заради постигнување т.н. мудро пазарање од страна на информирани потрошувачи.

Планирана економија НАСПРОТИ ПАЗАРНА АНАРХИЈА

V. ОБРАЗОВАНИЕ, НАУКА, КУЛТУРА, УМЕТНОСТ И СПОРТ

Бесплатно образование за сите – од градинка до докторат!

СТРАТЕШКИ ИНВЕСТИЦИИ ВО ЗНАЕЊЕТО И ЕВАЛУАЦИЈА НА КВАЛИТЕТОТ ВО СИТЕ СТЕПЕНИ НА ОБРАЗОВАНИЕ

- Зголемување на **буџетот за образование и наука** и доведување на процентот што се издвојува во оваа сфера до нивото на развиените европски земји.
- **Преструктурирање на институциите** во образовниот систем, во насока на нивно упростување и дебиоркратизација (укинување и спојување на некои од постоечките институции чии надлежности се преклопуваат).
- Создавање на **Едупедија**, т.е. официјална база на проверени онлајн содржини соодветни на наставните програми, како и онлајн библиотека со сите задолжителни книги и учебници за реализација на т.н. Е-учење.
- Реновирање, осовременување и **модернизација** на сите постоечки градинки, училишта, факултети и институти.
- Техничко **опремување на училиштата** со најмодерни реквизити, апарати и машини за практично учење и дигитално образование.
- Суштинска интервенција во образовната легислатива преку **хармонизација на правните акти** од областа и сузбивање на нормативната хиперинфлација.
- Вклучување на сите **засегнати групи** во процесот на изработка на нови закони и подзаконски акти (наставници, професори, студенти, родители).

ПРЕДУЧИЛИШНО ВОСПИТАНИЕ

- Отворање поголем број **бесплатни државни градинки** (според бројот на жители и густината на население), воведување на двосменско работење на истите и вработување дополнителен квалификуван кадар и медицинско лице.
- Законски ограничувања на соодносот меѓу **бројот на воспитачки/негувателки** и бројот на деца/бебиња во градинките.
- Зголемување на **хигиената** и квалитетот на **исхраната** во градинките, преку задолжително воведување кујна и менза во рамки на објектот.

ОСНОВНО И СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ

- Забрана на **приватни основни и средни училишта!**
- Создавање услови за десегрегација и воведување **интегрирано образование**, без етнички поделени училишта.
- Подобрување на образованието на припадниците на **ромската заедница**, како најмаргинализирана етничка група во земјата.
- Факултативно изучување на **јазиките на етничките заедници** кои живеат во Р. Македонија (албански, турски, ромски, влашки, српски).
- **Целодневна настава** во што е можно поголем број училишта.
- Обезбедување услови за работа во паралелки со **соодветен број ученици** кој нема да надминува одредена горна граница (20-25 деца во клас).
- **Профилирање на учениците** од рана возраст, со цел нивно насочување кон професии кои најдобро би ги искористиле нивните таленти, преку примена на меѓународно признати методологии.
- Интегрирање и поголемо вклучување на **лицата со попреченост** и останатите маргинализирани групи во редовниот образовен систем, во зависност од степенот на попреченост.
- Вработување **дефектолози** и логопеди во сите основни училишта (покрај педагозите и психолозите).
- Поттикнување **училишната соработка** со добротворни организации и јавни установи, со цел развивање општествено-корисни навики на учениците (посета на пензионерски и старечки домови, Црвен крст, еко-патроли, волонтерство, таторство и сл.).
- Ревизија на **наставните планови и програми**, со цел нивно осовременување, со инклузија на сите чинители во воспитно-образовниот процес (пр. враќање на предметите „домаќинство“ и „градинарство“).
- Намалување на **бројот на тестови** и унифицирани писмени испити во училиштата, за сметка на усното испитување, преку кое ќе се евалуираат стекнатите знаења и вештини.
- Крај на експериментите во образованието и воведување повеќе часови **практична настава** за средношкол-

ците од средните стручни училишта.

- Укинување на екстерните тестирања и на **матурските испити**.

- Поголема застапеност на **базичните спортови** во програмските содржини по физичка култура (гимнастика, атлетика, пливање, планинарење, боречки вештини за самоодбрана и сл.) – со цел подигање на здрави генерации.

- Обезбедување **стручен кадар** за водење на настава-та по физичко образование и спорт на сите образовни нивоа, вклучувајќи ги и градинките.

- Формирање аматерски **училишни спортски лиги** во поединечните и колективните спортови (општински, регионални и републички), како и мали олимписки игри – за основните и средните училишта.

ВИСОКО ОБРАЗОВАНИЕ

- **Забрана на приватните** високообразовни институции.

- Подигнување на стандардите за **акредитација и ре-акредитација** на високообразовните установи.

- Сведување на бројот на **државни универзитети** на четири (Скопје, Битола, Штип, Тетово).

- Укинување на **дисперзираните студии** на сите факултети.

- Обезбедување нормативна, кадровска, финансиска и организациска **универзитетска автономија** и неприкосновеност на универзитетскиот простор.

- Воведување **универзитетски печатници** за печатење бесплатна високошколска учебникарска литература во големи тиражи.

- Укинување на централизираноста на универзитетите и враќање на својството на правно лице на **факултетите**.

- Поддршка на независното **синдикално организирање** во високото образование и синдикализацијата на високообразовните работници.

- Зголемување на буџетот за високо образование, во делот на истражување и развој, како и драстично зголемување на **платите на наставниот кадар** (универзитетските професори, доценти, асистенти и демонстратори).

- Повторно воведување **приемни испити** на факултетите.

- Помош при осмислувањето на нов систем на **студентска репрезентација** во високообразовните институции, по примерот на Студентскиот пленум, кој ќе обезбеди инклузивност, визионерство и работа во интерес на студентите.

АЛТЕРНАТИВНИ ФОРМИ НА ЕДУКАЦИЈА

- Логистичка и финансиска поддршка на идеите за расшколувано, вонинституционално и **алтернативно образование** (форми на „доживотно учење“, креативни платформи за далечинско учење, преквалификација на работници, заживување на т.н. работнички универзитети во современа форма и сл.).

- Инвестирање во стручни **бесплатни школи, обуки и курсеви** за професионална надградба и стручно / занаетчиско усовршување на повозрасни категории граѓани.

ЗАЈАКНУВАЊЕ НА ИНТЕГРИТЕТОТ НА ПРОСВЕТНИОТ РАБОТНИК

- Заострување на критериумите за упис на **Педагошка академија**.

- Подобрување на работните услови во образовните институции и зголемување на платите на **просветните работници** на достоинствено ниво (со коефициент од најмалку 1.5 од просечната плата во Републиката).

- Почитување и поттикнување на моралниот интегритет и достоинството на просветните работници, преку давање поголема **лична слобода во работата** и стимулирање на креативноста и самоиницијативноста во наставата.

- Обезбедување **стимулации на наставниците** кои организираат воншколски активности со учениците (секции, клубови, натпревари и сл.).

- Напуштање на партизираноста и **клиентелизмот** во сите сфери на образованието, започнувајќи од изборот и унапредувањето на наставничкиот, професорскиот и останатиот кадар вклучен во воспитно-образовниот процес.

- Намалување на ригорозните **казни и глоби** и нивна замена со укажувања, опомени, насоки, обуки за наставниците и раководителите на образовните институции (санкциите ќе се употребуваат само како крајна мерка).

УЧЕНИЧКИ И СТУДЕНТСКИ СТАНДАРД

- Обновување и заживување на **детските одморалишта** и кампови (летни и зимски).

- Обезбедување квалитетни и **бесплатни учебници**, прирачници и работен материјал за секој ученик и наставник – во основно и средно образование, како и на факултет.

- Квалитетна и **бесплатна исхрана** во сите основни и средни училишта, преку воведување на училишни мензи (без приватни концесионери).

- Воведување целосно **бесплатен превоз** за ученици и студенти (градски и меѓуградски).

- Воведување на **целосно бесплатно високо образование**, т.е. потполно јавно субвенционирано високо образование, со укинување на партиципациите за студентите.

- Воведување **нови категории на стипендии** за талентирани ученици и студенти (стипендии за истражувања, студиски престој, независни експерименти и проекти...) и поддршка за младите кои доаѓаат од сиромашни и социјално загрозени семејства.

- Реновирање на **студентските домови** и долгорочно планирање за изградба на „студентски градови“.

- Субвенционирање на минимум **социјални и културни активности** (кина, театари, музеи, библиотеки, изложби, концерти, спортски натпревари и сл.) – за сите студенти на државните универзитети.

НАУКА

- Формирање **специјален буџет за наука и истражувања**, кој ќе се грижи за лабораториска опрема и стимулирање меѓународни и локални научни проекти.

- Создавање **Научен совет за плански економски развој**, како консултативно тело, со цел примена на научните истражувања и сознанија во економијата, заради нејзино стратешко и научно поткрепено развивање.

- Популаризација на науката, преку отворање **научно-истражувачки станици** за средношколците, а под покровителство на универзитетите (како платформа за размена и продлабочување на стекнатите знаења).

КУЛТУРА И УМЕТНОСТ

- Укинување на **Министерството за култура** и негово спојување со Министерството за образование и наука.

- Развивање темелна стратегија за соодветна евалуација и **заштита на материјалното културно-историско наследство на земјата**, вклучувајќи ги градбите и споменичните обележја од поновата историја (со посебен акцент на споменичните обележја од НОВ и модерничките урбани градби на соц-реализмот), како и на староградската архитектура.

- Целосна реорганизација на **музеите и заводите** за заштита на културното наследство, со зголемување на нивните ингеренции и буџети.

- Истражување и заштита на **нематеријалното културно наследство** на одредени региони, заедници и специфични културни и субкултурни контексти.

- Департизирање, плурализација и квантитативно-квалитативно збогатување на содржините од

областа на културата и **уметноста во медиумите**, со цел сузбивање на кичот и шундот кај публиката.

- Редистрибуција на средствата од АВМУ во **јавниот сервис МРТВ**, со цел возобновување на сите оркестри и ансамбли и повторно овозможување на редакциите да имаат своја продукција.

- Поттикнување и поддршка на **независната културна сцена** – фестивали, колонии, автономни зони, ателјеа, изложби, сквотови и сл. – од областа на музичката, филмската, визуелната, перформативната и книжевната уметност (како и поддршка на културни експерименти и алтернативни проекти кои ги преиспитуваат границите на уметноста).

- Иницирање и поддршка за формирање **автономни културно-социјални центри (АКСЦ)**, особено преку отстапување за привремено или трајно користење на напуштени инфраструктурни објекти на уметници и креативни групи.

- Формирање на **државна издавачка куќа** за поддршка на книжевното издаваштво и публицистика, со цел поттикнување на издавањето домашна и преводна литература (белетристика, научни истражувања, дидактичка литература, теорија, критика – во електронска и печатена форма).

- Развивање посебни културни фондови и одделенија за поддршка на културата и уметноста, во рамки на единиците на локалната самоуправа, со цел **децентрализација на културата**.

- Воведување **директна демократија** при избор на раководни лица во националните куќи и установи (формирање избирачко тело во самите институции, со цел непосреден избор на раководен кадар од страна на вработените).

- Формирање на посебни мрежи и **фондови за поддршка на млади таленти** од сите области на уметноста, како и градење на специјализирани институции за работа со детски таленти од најрана возраст.

- Обезбедување на транспарентност во работата на Агенцијата за филм – стимулација на млади филмски уметници, изградба на **филмски град** со студија и обезбедување најмодерни технолошки достигнувања во доменот на филмот и звукот.

МЛАДИ И СПОРТ

- Доследно почитување на одредбите од **Законот за спречување на насилството** и недоличното однесување на спортските натпревари, особено во делот на санкционирањето на шовинизмот на спортските терени.

- Реформи во Македонскиот олимписки комитет и **Агенцијата за млади и спорт** – поставување на високо-

образовни, стручни и искусни лица во областа на спортот.

- Елиминирање на партиското влијание во сите **спортски федерации**, воведување дополнителни реформи во истите.

- Воведување државна **Спортска академија** за професионално усовршување на стручни спортски кадри.

- Правење листа на **приоритетни спортови** од национално значење, со проекти кои би ги финансирала државата.

- **Јавните спортски објекти** да не се даваат под концесии и задолжително да се градат пропорционално на бројот на граѓаните во дадена општина (нивното одржување и работење да биде на товар на општината, а да биде достапно за бесплатно користење од страна на сите граѓани).

- Изградба на **повеќенаменски спортски сали** во сите поголеми градови, по сите меѓународни стандарди.

- Изградба на отворени маалски **асфалтирани игралишта** (фудбалски, ракометни и кошаркарски), осветлени со рефлектори за ноќно спортување.

- Изградба на отворени или затворени **олимписки базени**, по сите меѓународни стандарди, во поголемите градови.

- Обука на **спортските работници** (тренери, менаџери, доктори, организатори) од врвни стручни лица од спортот во светот.

- Задолжително годишно **психо-физичко тестирање** на спортските работници.

- Вработување тренери за т.н. **мали спортови** од страна на Агенцијата за млади и спорт.

- Воведување **државни награди** за соборување државен рекорд во разни спортски категории од страна на Агенцијата за млади и спорт.

- Обезбедување на здравствено и пензиско-инвалидско осигурување и бенефициран стаж на сите активни **професионални спортисти**.

- Реформи во **физичкото образование** во училиштата, со подолги часови во современи спортски сали, опремени со најдобра опрема.

- **Спортски тестови** на учениците уште од мала возраст, нивно селектирање и насочување кон соодветните спортови, стипендирање и овозможување услови за нивен професионален напредок во кариерата.

- **Државно спонзорирање** на сите училишни клубови со опрема, спортска облека и реквизити.

Едукацијата не е трговија!

ОБРАЗОВАНИЕТО НЕ Е НА ПРОДАЖБА!

VI. ЗДРАВСТВО

Здравјејќо не е бизнис – бесилајно здравство за сите!

ОПШТИ МЕРКИ НА ЗДРАВСТВЕНАТА ПОЛИТИКА

• Структурни промени во начинот на менаџирање со **јавните здравствени установи**:

- укинување на економските директори во ЈЗУ;
- централизирање на управните тела на локално или регионално ниво;
- креирање механизми за управување кои ќе овозможат растоварување на професионалниот медицински кадар од административни активности;
- креирање на ревизорски и контролни механизми за спречување злоупотреби при јавни набавки.

• Законски решенија за поставување на **јавното здравство** како поле од посебен општествен интерес и рестрикции на приватното здравство.

• Укинување на моделот на **јавно-приватни партнерства** во сегментите на примарна здравствена заштита и третирање на специфични групи (пр. Центри за дијализа).

• Воведување **регулирани цени** на здравствените услуги, со цел спречување „експлозија на цени“ на здравствените услуги во приватното здравство.

• Обезбедување здравствена заштита за сите граѓани, без исклучок – преку обезбедување **право на здравствено осигурување** на сите македонски државјани.

• Креирање централен интегриран **систем за управување со здравствени податоци** во рамки на Фондот за здравствено осигурување (здравствена историја на пациенти, рецепти, осигурување, комуникација меѓу разни нивоа на здравствена заштита, управување и преглед на трошоци, клинички информации и сл.).

• **Дигитализација** на целокупните медицински евиденции и вмрежување на целиот систем на здравствена заштита во единствена медицинска дата-база на податоци и заеднички софтвер, создаден и одржуван од страна на државата.

• Воведување релевантни **меѓународни стандарди** во секојдневната здравствена пракса („медицина базирана на докази“).

• Креирање специјален Солидарен фонд за брзо обезбедување средства за **лекување во странство**, кога лекувањето не е возможно да се изврши во земјата.

• Враќање на **здравствената администрација** под ингеренции на Министерството за здравство (а не под Министерството за администрација и информатичко општество).

ЛЕКАРИ И МЕДИЦИНСКИ ПЕРСОНАЛ

• Преструктурирање на **високото образование за медицински науки**:

- намалување на бројот на медицински, фармацевтски и стоматолошки факултети со цел зголемување на квалитетот на наставата;

- воведување задолжителна летна пракса за студентите од 3-та, 4-та и 5-та година на студии;

- креирање механизам за соодветно екипирање на здравствените центри со потребен среден медицински, специјалистички и супспецијалистички кадар;

- усовршување на пристапот на превентива и лекување (со вклучување на традиционалните пристапи во лекувањето и други методи).

• **Гарантирано вработување** во јавното здравство на најдобрите студенти на генерација на медицинските факултети.

• Повишување на **платите на здравствените работници** во јавното здравство (доктори, сестри, медицински и немедицински персонал).

• Фер финансиско субвенционирање за **млади лекари** во примарното здравство, со посебен акцент на лекари во дефицитарни области и рурални средини.

• Валоризација на времето поминато во општа пракса, т.е. **матичен лекар**, при бодување на конкурсот за доделување на специјализација.

• Бесплатна специјализација и платени дежурства на **специјализантите** и редовно објавување на конкурс за специјализации (два пати годишно).

• Овозможување **мобилност на медицинскиот кадар** во рамките на јавниот здравствен систем низ Републиката.

БЕСПЛАТНИ ЗДРАВСТВЕНИ УСЛУГИ ЗА ПАЦИЕНТИТЕ

- Укинување на **моделите на капитација** и плаќање учество од страна на пациентите за добиените здравствени услуги.
- Укинување на **хартиените рецепти** и упати.
- Ревизија и реструктурирање на „**Мој термин**“, како концепт на пружање на медицинска заштита, по сугестии од лекарите.
- Дислокација, реструктурирање и изградба на нов **Универзитетски клинички центар** во Скопје (на источниот влез на главниот град).
- Реновирање и осовременување на условите за престој во **болниците**.
- Креирање Национална програма за третман на **болести на зависност** и формирање специјализирани центри за лекување алкохоличари и нарко-зависници
- Формирање центри во состав на здравствениот систем за поддршка и советување на **лицата со ретки болести**.

ПРЕВЕНТИВНА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА ЗА ПОДОБРО ЈАВНО ЗДРАВЈЕ

- Враќање на **школските диспанзери** и стоматолошките амбуланти во училиштата.
- Лимитирање на **бројот на пациенти** на матичните лекари, со цел подобра грижа за пациентите.
- Креирање соодветен механизам за стимулација на практикување **превентивни здравствени прегледи** и други заштитни мерки кај медицинскиот персонал во јавно здравство.
- Задолжителни годишни **систематски прегледи** на населението.
- Креирање на **Национална програма за рано откривање** на најчестите заболувања на населението.
- Национални кампањи за промовирање **здрави животни навики** на луѓето, на начин кој ќе ги адресира и болестите на зависност.

- Креирање и спроведување **Национална стратегија за рационална употреба на лекови** (антибиотици, анкиолиптици, хормонски лекови и др.).
- Вклучување на макробиотичарите, психолозите и кинезитерапевтите во системот на **здравствена заштита** и со тоа редуцирање на обемот на работа на секундарното здравство.
- Воведување нов интегриран **систем за заштита од епидемии**, со јасни протоколи за навремена превенција на населението од ширење заразни болести.

ФАРМАЦИЈА

- Соодветно екипирање, департизација и **професионализација** на МАЛМЕД.
- Формирање **државна веледрогерија** преку која болничките и клиничките аптеки ќе се снабдуваат со потребните лекови и препарати.
- Формирање **државни аптеки** во сите поголеми населени места.
- Проширување на **позитивната листа на лекови** кои ги плаќа ФЗОМ.
- Зголемена употреба на **магистрални препарати** во фармакологијата.
- Строго регулирање на начинот на **промоција и реклама** од страна на фармацевтските компании и приватните дистрибутери на медицинска опрема, насочени кон медицинскиот персонал и кон граѓаните.

СТОМАТОЛОГИЈА

- Центрилизација на центрите за стоматолошка грижа во рамки на здравствените домови и формирање **стоматолошки поликлиники** на среден рок, по регионален клуч.
- Креирање механизми за обезбедување соодветни услови за пружање стоматолошка грижа на **маргинализирани групи** (лица со попреченост, ХИВ, лица со аутизам и сл.).

ЛЕК ЗА СИТЕ,
А НЕ САМО ЗА БОГАТИТЕ

VII. ЗЕМЈОДЕЛСТВО

Здрава храна преку њанско земјоделско производство!

АГРАРНА РЕФОРМА И ИНСТИТУЦИОНАЛНО ЗАЈАКНУВАЊЕ

- Воспоставување државна **Аграрна банка** за поддршка на ситните земјоделци и малите земјоделски стопанства и домаќинства (АГРОБАНКА), која ќе врши алокација на инвестициите во земјоделството, т.е. ќе дејствува како линк помеѓу производството, тргувањето и прехрабената индустрија:

- Агробанката ќе биде гарант и мост помеѓу примарното земјоделство и преработката, т.е. секундарната обработка на производите;

- Агробанката ќе има советници-агрономи, како и членови од државни тела за развој и планирање;

- Агробанката, освен што ќе има улога на гарантен финансиски фонд, како за внатрешен така и за надворешен пазар, ќе биде и планер на аграрната политика;

- Водечки критериум во финансирањето на проектите ќе биде нивната важност за производство на храна и производство на нова вредност, при одговорно користење на водата и почвата.

- **Преструктурирање на земјоделското производство** – зголемување на инвестициите, поддршка во подготовка и спроведување на проекти за интеграција и обрзование на производителите.

- Изработка на **државен план за производство** на соодветни култури, според типот и квалитетот на земјата.

- Поттикнување на **задругарството** преку проектот „Мало селско стопанство“ (т.н. аграрни кооперативи) – со стручна и механизациска поддршка на земјоделските задруги.

- Даночно олеснување за **земјоделските кооперативи** во делот на откупот и продажба на земјоделски производи, како и овозможување на членовите на кооперативата да не се бришат од Регистарот на невработени лица.

- Подобрување на работењето на **постоечките институти** – за земјоделство, сточарство, полјоделство, градинарство, тутун и др. – и на земјоделските факултети (вработување стручен кадар, доделување државно земјиште, подобрување на условите и материјалите за работа).

- Доделување на државно земјиште на **Ген-банката** (која работи во Земјоделскиот институт) и поголема кадровска екипираност, со цел собраниот автохтон семенскиот материјал да се реплицира и користи во органското домашно производство.

- Воведување нов **Институт за канабис** на Земјоделскиот факултет во Скопје, со цел научно испитување на ефектите од примената на канабисот во медицински и други цели.

- Носење специјален **закон за канабис** (lex cannabis) кој детално ќе ги пропише условите за негово одгледување, трговија и употреба во комерцијални, индустриски, медицински и рекреативни цели.

- Формирање **советодавно тело** за размена на искуства во и меѓу кластерите, со цел попродуктивно организирање на земјоделците.

- Стимулирање на **окрупнувањето** на успешните земјоделци.

- Враќање на системот за **градобијни ракети**, за заштита од елементарни непогоди.

ПРОТЕКЦИОНИСТИЧКА ЗЕМЈОДЕЛСКА ПОЛИТИКА

- Давање бескаматни и **неповратни средства** за набавка на нова, модерна земјоделска механизација и орудија за работа.

- Редифинирање на целокупната државна политика на субвенционирање на индивидуалните земјоделци, со цел поправична распределба и јакнење на целокупниот сектор (субвенционирањето како мерка за контрола на цените, со цел сузбивање на т.н. зелена / **кванташка мафија**).

- Укинување на субвенциите за **големите агро-компани** и корпорации.

- Приоритет за субвенционирање на **стратешките земјоделски гранки** во делот на воведување на нови технологии.

- Државна помош на земјоделците, преку двојно **зголемување на субвенциите** за ситните индивидуални земјоделци и за земјоделските домаќинства.

- Зголемување на субвенционирањето за **органското производство** со автохтони сорти и видови за младите земјоделци.

- Субвенции за целогодишно исплатливо производство во т.н. **стаклени градини** (фолии, пластеници, стакленици, оранжерии).

ЗЕМЈОДЕЛСКО ЗЕМЈИШТЕ

- **Бесплатно делење земјишни парцели** на ситни земјоделци, на долготраен закуп, со обврска одреден процент од своето производство да го даваат на локалната самоуправа – за задоволување на потребите за храна во социјалните институции (јавни кујни, градинки, школи и сл.).

- Воведување **аграрен максимум**, со цел неможност од создавање на велепоседници.

- Одданочување на **плодно необработено земјиште** кое не е дадено под закуп или на располагање на земјоделска заедница, со цел максимално искористување на плодната почва, како ресурс, во функција на производство на храна.

- Регионално организирање и **класифицирање на плодното земјиште** и негова поделба на заедничките земјоделски производители.

- Изготвување стратегија за **деконтаминација** на почвата која би се усвоила во јавна расправа, со вклучување на сите засегнати страни (институции, експерти, НВО).

- Утврдување на состојбата на земјата и издавање **сертификати за незагаденост** на почвата.

- **Бесплатна анализа** на земјата од соодветни државни установи за утврдување на најсоодветна култура.

ДОГОВОРНО ПРОИЗВОДСТВО НА ЗДРАВА ХРАНА СО КОНТРОЛИРАНО ПОТЕКЛО

- **Планско земјоделско производство** утврдено преку повеќегодишна стратегија за земјоделски развој, заснован на научна и експертска анализа на неговите потенцијали и можности (со крајна цел спречување на хиперпродукција, но и превенција на појава од дефицит на земјоделски производи на пазарот).

- **Рестартирање на некои од старите ЗИК** (земјоделско-индустриски комбинати), кои се во запустена состојба.

- Зголемување на капацитетот на **Државната фитосанитарна лабораторија** и отворање повеќе подрачни единици низ државата.

- Зголемување на буџетот на сите **државни лаборатории** за контрола на квалитетот на почвата, водата и храната.

- **Засилен мониторинг** врз безбедноста на храната, месото и млечните производи – преку дополнителни мерки за јавно ветеринарно здравство.

- Зголемување на казните за свесно производство на **токсична храна**.

- Зголемување на царинската контрола на увозот на пестициди, хербициди и други **препарати за заштита** во РМ.

- Засилен инспекциски надзор над **земјоделските аптеки**, со цел спречување внесување ГМО семиња, и производство на храна која е штетна по луѓето.

- Воведување **награда за земјоделските инспектори** кои ќе утврдат незаконско работење и оштетување на државниот буџет.

ПЛАСМАН НА ЗЕМЈОДЕЛСКИТЕ РЕКОЛТИ (државни откупи и контрола при наплата)

- Отворање **државни откупни центри** за земјоделски производи, од каде ќе се снабдуваат градинките, училиштата, болниците, АРМ и останати државни и локални институции.

- Утврдување **гарантирани откупни цени** на земјоделските и сточарските производи.

- Строга **контрола на работата на откупните центри и прекупците**, законско почитување на договорите, контрола при наплатата и сузбивање на т.н. кванташка / зелена мафија.

- Носење нов **Закон за зелени пазари**, по урнек на пазарците.

- Дестимулирање на **увозот на земјоделски и сточарски производи** кои се произведуват дома и ги задоволуваат потребите на домашниот пазар.

- Зголемување на **регионалната соработка со нашите соседи** за заеднички настап на трети пазари.

ПРОФЕСИОНАЛИЗАЦИЈА И СТРУЧНА ЕДУКАЦИЈА НА ЗЕМЈОДЕЛЦИТЕ

- Здравствено и пензиско **осигурување** на секој регистриран индивидуален земјоделец, пријавен како произведувач.

- **Едукативни центри** за земјоделците и сточарите, со посебен акцент на оспособување и вклучување на младите и жените (организирање годишна дополнителна обука на земјоделските производители од страна на стручни лица со теми потребни за нивната работа – заштита, нови технологии во производството, организација на трудот, маркетинг и др.).

- Едукација за самоодржливост за нови практики на култивирање, во прилог на **самоодржливи семејства** (на пример: концепт „Пермакултура“ и сл.).

- Јавна кампања за штетните последици од **нееколошкото третирање** на културите (партнерство со медиуми, земјоделски асоцијации и сл.).

- Носење Национална стратегија за справување и адаптација на земјоделството кон новите **климатски услови** и спроведување едукативни кампањи.

РУРАЛЕН РАЗВОЈ

- Изработка на државен план и **поделба на површините на два типа**: (а) површини за органско производство, со стар автохтон семенски материјал, добиток и сл.; и (б) површини за интензивно масовно производство.

- Вработување **матични агрономи** и ветеринари во руралните општини, задолжени за давање бесплатни совети на земјоделците за заштитата на културите и добитокот, како и за реорганизацијата и осовременување на производството.

- **Делење државно земјиште** во руралните средини, на долготраен закуп по минимална цена, со дополнителни олеснувања за дипломирани агрономи.

- Издвојување на посебна категорија за субвенционирање – **млади земјоделци**, особено за производство на млеко, занаетчиство, нови култури, екофарми и еко-туризам.

СТОЧАРСТВО И ПЧЕЛАРСТВО

- Бесплатни **ветеринарски услуги** за фармерите.

- Укинување на „**пашарината**“ за овчарите и сточарите, како такса за користење на пасиштата.

- Паралелен развој на одгледување на **сточна храна** – сточарството во спрега со земјоделството!

- Планирање **државни квоти** за задоволување на потребите на домашниот пазар.

- **Стандардизација на пчеларските производи** и унифицирање на стандардите за производство и амбалажа на мед.

ЛОВ И РИБОЛОВ

- Враќање на **забраната за ловење** во национални паркови.

- Ревидирање на издадените концесии за **ловишта**, проследено со одземање и надоместување на штетата каде што се утврдиле законски прекршувања.

- Забрана за издавање под концесија на **рибниот фонд** на трите природни езера за стопански риболов и преземање од страна на стручна државна институција.

ШУМАРСТВО

- Изработка на **катастар на шумскиот појас** за поголема контрола на управување со шумите, неконтролира-

ното сечење и сузбивање на илегалната сеча на шуми.

- Целосна ревизија и утврдување на фактичката состојба со **шумскиот фонд** со цел утврдување на загубите и преземање итни мерки за пошумување.

- Трајна забрана за т.н. **гола сеча** на шуми и кории!

- Зголемени инвестиции во капацитетите за борба против **шумската мафија** која делува како „организиран криминал“.

- Зголемување на површини покриени со **високостеблени шуми**, особено околу урбанизираните подрачја – преку организирани редовни акции за планско пошумување.

ВОДОСТОПАНСТВО

- Осовременување и одржување на **хидро-мелиоративните системи** (ревизија на работата на досегашните хидросистеми и водни заедници).

- Субвенционирање на нови технологии и штедливи **системи за наводнување** на земјоделските површини (пр. помош при вградување на систем аквапоникс, како и системи за наводнување „капка по капка“).

- Инвестирање во регионално планирање за рационално **искористување на водите** (подземни и надземни).

- Задолжително пренесување на **правото на сопственост** од концесионерот на државата – врз сите предмети, објекти, постројки, инсталации и друг имот врз кои ја вршел дејноста врз основа на концесијата, по престанокот на важење на договорот за концесија.

- Обезбедување водоводи со **чиста вода за пиење**, за домашни потреби, во руралните средини.

- Процесирање на позитивните европски практики за справување со **отпадните води**, преку изградба на колекторски системи за прочистување

- Одземање и забрана за издавање концесии за приватни **мали хидроелектрани**.

- Стручна проценка и **отстранување на комерцијални објекти** во природните езера, кои имаат негативно влијание врз живиот свет.

- Мораториум на сите крајбрежни и урбани зафати на **Охридското крајбрежје**, до целосно исполнување на препораките на УНЕСКО.

- Меѓународна соработка со соседните земји за заштита на природните езера и **биодиверзитетот**.

- Ревитализација на **блатните екосистеми** на територија на цела Република Македонија.

- Забрана за сечење, палење и уништување **езерска трска**, како живеалиште на поголем број животински видови, сè додека не се дефинираат загрозени видови и живеалишта.

VIII. ЗЕЛЕНИ ПОЛИТИКИ

Правошо на живош ѓред ѓравошо на ѓрофиш!

ЕНЕРГЕТИКА

- Укинување на **Регулаторната комисија за енергетика** и инкорпорирање на нејзините ингеренции во Министерството за економија.

- **Гасификација** на Република Македонија во најкраток можен рок – првично на јавни институции и фабрики, а потоа и на домаќинствата.

- Изградба на **хидроцентрали со акумулација**, како енергетско ефикасни и еколошки одржливи проекти, без можност за приватизација или јавно-приватно партнерство (приоритет се локациите Чебрени и Галиште, како и делови од проектот „Вардарска долина“).

- Формирање јавно претпријатие за одржување на **малите хидроцентрали** кои ќе станат државна сопственост по истекот на концесијата, како и национализирање на приватните мали хидроцентрали кои се изградени и функционираат без почитување на законските регулативи (со оваа мерка ќе се укине повластената тарифа која ја плаќаат граѓаните кон приватните газди).

- Формирање **јавно претпријатие за снабдување** на сите државни, општински и јавни установи со електрична енергија произведена во Македонија, по цени прифатливи за ЕСМ(ЕЛЕМ) – но, пониски од увозната енергија.

- Проширување на времетраењето на **дневната евтина тарифа** на струјата, без дополнително зголемување на нејзината цена (сабота + секој ден после 20 ч.).

- Субвенционирање и развој на домашно производство од соларни панели, изградба на фотоволтаични паркови и финансирање на секундарните инвестиции (пристап, трафостаници и мрежа за пренос): забрана за изградба на **фотоволтаични центри** на обработлива земја и пренасочување на изградбата само во сончеви делови од брда и планини, каде не постои можност за земјоделски активности.

- Воведување можност за секое домаќинство да стане **мини-производител на електрична енергија**, преку користење на површината на кровот на сопствената кука или станбената зграда (воведување субвенции за адаптирање на крововите до фаза на поставување на фотоволтаик, по принципот на социјална загрозеност).

- Широка едукација за начините на штедење елек-

трична енергија, преку инвестирање во **штедливи апарати за домаќинство** и штедливи извори за осветлување (пр. намалување на царинските давачки за апарати кои се високоштедливи при трошењето струја).

- Градење **енергетско-штедливи јавни објекти** и комплетна замена на светилките со т.н. „штедливи светилки“ во секоја државна и јавна установа, во рок од две години (и промена на јавното осветлување со штедливи сијалици во секоја општина).

- Отворање широка дебата со стручната јавност за градење одржлива **Национална енергетска стратегија** и инвестирање во домашни или странски извори на базна енергија.

- Елиминирање на административните бариери за **обновливите извори на енергија**:

- преземање на неопходните процедури за проверка и изработка на еколошки прифатливи локации за изградба на фарми со ветерници;

- максимално искористување на геотермалните води, со цел затоплување на оранжериите, бањи, спа-центри;

- субвенциите за вградување топлински пумпи, мини ветерници и сл.

- Инвестиции во **енергетска ефикасност** и спроведување енергетска санација на згради, со цел енергетски ефикасно домување:

- воведување субвенции за домаќинства наменети за топлотна и звучна изолација;

- задолжителни сончеви колектори и парни котли во колективни станбени објекти за домување, на терет на инвеститорот.

ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ, УРБАНИЗАМ И ГРАДЕЖНИШТВО

- Борба со **урбаната мафија** за спречување на уништувањето на зелените површини во градските средини.

- **Мораториум на градење** во поголемите котлински градови, до целосна ревизија на донесените ДУП-ови.

- Ревизија на измените на Законот за постапување со **бесправно изградените објекти**, со кои се овозможи легализација во заштитениот зелен појас на реките и езерата.

- Рушење и рехабилитација на старите згради кои отстапуваат од архитектонските целини, со цел создавање на слични раззеленети улици и мирни, тивки и **спокојни соседства** за нормално градско живеење.

- Елиминирање **градежни земјишта** кои не ги исполнуваат стандардите за пристапност – преку деталните урбанистички планови.

- Укинување на можноста со непосредна спогодба да се отуѓи градежно земјиште сопственост на РМ за оформување на **градежна парцела** (лицето да има во сопственост најмалку 80% од парцелата!).

- Право на подземен или надземен **паркинг** за секој станар кој купил стан во зграда, вклучен во цената на станбениот простор – со цел ослободување на локалните тротоари за пешаците.

- **Пошумување** од страна на секој инвеститор на станбен, комерцијален или производствен објект – исто толкава површина колку и вкупната квадратура на објектот.

- Планско и стручно **зазеленување** на урбаните центри, со мултифункционални видови растенија кои максимално апсорбираат загадувачки супстанции.

АЕРОЗАГАДУВАЊЕ

- Зголемување на парковите, парк-шумите, дрворедите, зелените појаси и **урбаните зелени површини** со високи дрвја, со цел намалување на аерозагадувањето и придонес во микро климата.

- **Мораториум на изградба** на високи напречни објекти во подножјето на Водно (заради непречен продор на планински воздух), како и на високи трансферзални објекти во главниот град (заради непопречување на Вардарецот).

- **Диверзификација** на некои државни институции во различни делови на град Скопје, но и низ други градови на Македонија.

- Објавување на јасни ингеренции на Град Скопје во областа на инспекција, интервенирање при зголемено загадување, **горење отпад** и сл.

- Зголемување на капацитетот на државните **мерни станици**, со поставување минимум една станица во секоја општина.

- Намалување на прагот на алармирање на **PM10** честици во воздухот од 188 на 100 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ среднодневна концентрација, во текот на два последователни дена.

- Квалитативно и квантитативно екипирање на **инспекциските служби** за животна средина и урбанизам (воведување 24/7 дежурна служба за заштита од индустриски загадувачи!).

- Итна акредитација на централната **државна лабораторија** во Министерството за животна средина, со цел строга научна контрола на извештаите за квалитет на амбиенталниот воздух.

- Насочување кон планско **лоцирање индустриски капацитети**, фабрики, погони или постројки подалеку од градската зона (особено кон исток).

- Задолжително поставување на високоефикасни **филтри на оцаците** на сите големи загадувачки индустриски капацитети, во рок од една година (пр. Цементара, Железара, Макстил, Југохром, Дрисла и др.).

- Враќање на **акцизата за јаглен-кокс** како еден од најштетните енергенсии кои се користи во тешката индустрија.

- Целосна **гасификација на индустријата** и задолжително приклучување на колективните станбени објекти кон системот на топлофикација.

- Воведување **еколошки данок на загадување** за приватни деловни субјекти пропорционален со нивото на загадувањето (средствата од данокот ќе се алоцираат во т.н. Зелен фонд).

- Враќање на **забраната за пушење** во јавни затворени простории (кафулиња, ресторани, канцеларии, деловни објекти и сл.).

- Издигнување на поимот **еко-криминал** на повисоко ниво, со сензибилизирање на надлежните за негово постоење во однос на уништување на животната средина.

- Поголема меѓународна соработка за контрола на **прекуграничното загадување** на сите гранични појаси (организирање катастар на прекугранични загадувачи, база на податоци за состојбите и стратешки план за заштита).

ОДРЖЛИВО МЕНАЦИРАЊЕ СО ОТПАДОТ

- Донесување Закон за **забрана за увоз** на секаков вид отпад!

- Изградба на модерен, Државен центар за управување и **рециклирање со отпад** (пр. Стаклара), како и на регионални рециклирачки центри.

- Вклучување на **неформалните собирачи на отпад** во мрежата за управување со градскиот комунален отпад и унапредување на условите за работа.

- Набавка на 300 **апарати за рециклирање** пластични шишиња и лименки во првата година.

- Целосна забрана за користење на **пластика за еднократна употреба** (чаши, цевки, чинии и прибор за јадење), по примерот на забраната во ЕУ и поддршка за иноватни алтернативни решенија.

- Забрана за употреба на **најлонски ќеси** и замена со текстилни торби и ќеси од рециклирана хартија.

БЕЗДОМНИ ЖИВОТНИ

- **Рестрикции на одгледувачници** на домашни животни (со примена на прогресивно одданокување), со цел намалување на бројот на бездомни животни.

- Воведување **Регистар на сопственици** на домашни миленици, со електронска централна база на вградени чипови.

- Доследно спроведување на Програмата „**Залови-стерилизирај-вакцинирај-врати**“, според утврдена-та динамика.

- Субвенционирање на **кастрации и стерилизации** на животни, во зависност од материјалната состојба на сопственикот

- Изградба на **шелтери** (прифатилишта) за хуман третман на кучиња-скитници и други бездомни животни, во сите поголеми општини, под управа на докажани активисти во областа на благосостојбата на животните (animal rights activists).

- Подобрување на работата на инспекциските служби и **унапредување на меѓуресорската соработка** помеѓу инволвираните субјекти (Агенција за храна и ветеринарство, ветеринарни болници, МВР и сл.).

- Воведување **евиденција на мачители** за поединци кои се санкционирани за мачење животни, со забрана за идно чување домашни животни.

- Проширување на **листата на забранети отрови** и други хемиски препарати, строга контрола на увозот и продажбата на опасни отрови.

ЈАВЕН ТРАНСПОРТ, КОМУНИКАЦИИ И ВРСКИ

- Воведување на **државна авиокомпанија** Macedonia Airlines.

- Центризација на целокупниот транспортен систем (копнен, воден и воздушен) во рацете на државата, со цел воведување интегриран систем за јавен превоз на ниво на земјата и странство – со цел модернизација и зајакнување на **возниот парк** преку нови еко-автобуси, возови, вагони, локомотиви, трамваи, авиони и сл.

- Реновирање и изградба на нова и современа **железничка инфраструктура** – донесување и спроведување на Националната програма за железничка изградба (реновирање на Коридорот 10, изградба на Коридорот 8, електрификација на пругите Велес–Битола и Скопје–Кичево и др.).

- Изградба на **нов автопат** од Велес до Битола.

- Воведување на т.н. **корпоративна такса** за користење на јавни патишта која ќе ја плаќаат правните лица.

- Укинување на **патарините**, воведување на прогресивна такса за користење државни патишта и воведување систем на виџетки за тразит на странски возила.

- Намалување на **цените за осигурување** од авто-одговорност при регистрација на возилата, со воведување на т.н. скалирање на давачките за регистрација – според пазарната цена на возилото (а не според кубикажата).

- Субвенционирање на вградување атестирани **плински уреди** за возила кои не го исполнуваат минимум ЕУРО-5 стандардот.

- Укинување на зонското плаќање **паркинг-услуги** на јавен (државен или општински) простор, освен во покриени катни гаражи и посебни централни или пешачки зони.

- Проектирање и изградба на **кружни текови** на поголемите раскрсници, со цел намалување на сообраќајниот метеж и забрзување на градската мобилност.

- Изградба на повеќе подземни или надземни **пешачки премини**, заради помал застој на сообраќајот и побрз проток на моторните возила.

- Стимулирање на користење **бесплатен јавен градски превоз** во електроавтобуси, особено во зимските месеци.

- Изградба на брза **електро-линија** во Скопје, во правец исток-запад (тролејбус, трамвај и сл.).

- Субвенции за отворање на градски хибридни или **електро-такси компании**.

ВЕЛОСИПЕДИЗАМ И АЛТЕРНАТИВЕН СООБРАЌАЈ

- Воведување законска измена со која секоја општина која аплицира за средства од Фондот за патишта ќе мора одреден процент од средствата да ги насочи кон инвестирање во локална **велосипедската инфраструктура**.

- Изградба на кохерентен систем на велосипедски (авто)патишта и поврзување на постојните **црвени велосипедски патеки** во сеопфатна мрежа, која овозможува далечински велосипедизам и пред сè безбедно возење велосипед во градовите и околните области, со цел задоволување на потребите на секојдневната мобилност.

- Задолжителни **велосипедски паркиралишта** пред секоја јавна институција, (државни органи, министерства, судови, болници, банки, трговски центри и др.).

- Враќање на услугата **Rent-a-bike** за краткорочно изнајмување велосипеди во сопственост на град Скопје.
- Овозможување **превоз на велосипеди** во возови и автобуси, пристап на велосипедистите до железничките станици.
- Изградба на велолинии за **меѓуградски велосипедски сообраќај** и развој на т.н. вело-туризам.
- Прилагодување на јавниот транспорт, на Parking & Running и другите форми на **колективен превоз на патници** (carpooling, carsharing).
- Креирање на Национална стратегија за поттикување на **алтернативниот сообраќај**, вклучувајќи ги сите засегнати страни во креирањето на нови политики поврзани со безбедноста, логистиката и потребната инфраструктура.

ЕКО-ТУРИЗАМ

- Стимулации на неколку **туристички гранки од национално значење**: т.н. зелен, т.е. алтернативен *еко-џуризам* (селски / рурален / манастирски / планински); *бањски џуризам* (велнес и спа-центри); *ски џуризам* (ски центри на Кожув, Маврово, Пониква, Пелистер, Попова Шапка и сл.).
- Бесплатно земјиште на долготрајно користење за изградба на **природни колиби и бунгалови**, од камен и дрво, за практикување на самоодржлив т.н. off the grid tourism („туризам надвор од мрежа“).
- Воведување државна **Горска спасителна служба** за евакуација на изгубени или повредени лица во планини.
- Воведување посебен **Државен туристички инспекторат** за контрола на туристичките капацитети и него во раздвојување од Државниот пазарен инспекторат.

ЗАШТИТА НА ПРИРОДАТА И НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

- Прогласување за **национални богатства** на водите, шумите, рудите и минералните ресурси и забрана за

нивното издавање под концесија.

- Прогласување на **Шар Планина, Јабланица и Јакупица** за национални паркови.
- Ревидирање на менаџмент-планот за **Националниот парк „Галичица“** за задржување на двојниот УНЕСКО статус на регионот.
- Забрана за изведба на индустриски, градежни и други инвестициони проекти во **национални паркови**, освен во насока на плански развој на еко-туризмот.
- Дефинирање на резервати и **природни живеалишта** на биодиверзитетот од национално значење, како основа за планирање на понатамошна заштита на природата.
- Зголемување и ревизија на мрежата на **заштитени подрачја и видови** во Република Македонија (флора и фауна).
- Целосна **ревизија на законските измени** кои се во спротивност со Законот за заштита на природата, Законот за води, Законот за управување со светското природно и културно наследство и други релевантни закони за заштита на животната средина.
- Донесување **Закон за заштита на почвата** и воведување параметри за максимална загаденост на почвата.
- Сеопфатен процес на **фиторемедијација** на контаминирани површини на територијата на цела држава (особено на земјоделското земјиште со тешки метали и други загадувачки супстанции).
- Зголемување на **мултисекторски дијалог** за спроведување на законодавството од сферата на заштита на животна средина.
- Забрзано спроведување на **Локалните акциони планови** за заштита на животна средина во сите општини.
- Одговорност од градоначалниците на општините и на град Скопје кои биле должни да ги затворат и рекултивираат **дивите депонии**.
- Итно санирање на т.н. **12 еко-жешки точки** во Македонија (ОХИС, ОКТА, Годел, Макстил, Топилница, РЕК Битола, РЕК Осломеј, Бучим, Лојане, Саса, Тораница, Фени-индустри).

ЧИСТА ОКОЛИНА
БЕЗ УРБАНА МАФИЈА

IX. ВНАТРЕШНИ И НАДВОРЕШНИ РАБОТИ

Безбедни граѓани, меѓународна солидарност и интернационализам!

ПОЛИЦИЈА

(јавен ред, поредок и безбедност)

- Комплетна **демилитаризација на населението** од илегално поседувано оружје меѓу граѓаните, со драконско зголемување на казните за чување пиштоли, пушки и експлозивни направи во домовите!
- Укинување на **агенциите за приватно обезбедување**, како паравоени формации!
- Формирање посебна државна **Управа за обезбедување јавни објекти и институции**, во рамките на МВР, и трансформација на приватните агенции за обезбедување во новата управа.
- Забрана на обезбедувачите да носат **огнено оружје**.
- Забрана за носење на огнено оружје и употреба на **гумени куршуми**, шок-бомби и други опасни орудија од страна на специјалните полициски сили за време на мирни протести и граѓански собири или демонстрации.
- Воведување **систем на надворешна контрола на МВР**, во склоп на Народниот правобранител, во случај на пречекорување на службените овластувања од страна на полицијата.
- Прочистување на **кадарот во МВР** од лица со криминално досие и воведување строги критериуми при избор за вработување („ветинг“).
- Изедначување на **бројот на полициски службеници** со европскиот просек.
- Подигнување на стандардите кај **психо-физички тестови** за МО, МВР и Управата за обезбедување.
- Воведување на посебни **психолошки обуки за полицајците** за „контрола на бесот“ и целосна психо-физичка евалуација на сиот кадар во МВР
- Воведување реонски **патролни полицајци**, кои ќе бидат во постојан контакт со локалното население (т.н. „маалски полицајци“), заради обезбедување на јавниот ред и мир.
- Враќање на **возачките книшки** за казнени поени изречени од страна на сообраќајната полиција.
- Промена на начинот на одмерување на глобите и на казнените одредби што се однесуваат на растечкиот проблем со **безбедноста во сообраќајот**, како и нивно одредување во релација со финансиско-социјалната моќ на прекршителот.

АРМИЈА

(одбрана и мир)

- Реконструкција и модернизација на **македонската воена индустрија**.
- Редифинирање на постоечкиот и воведување на нов систем за образување, воспитување и оспособување на **војничкиот и команден кадар**.
- Задолжително вработување на најдобрите **питомци на Воената академија** во АРМ.
- Подобрување на работните услови на воените лица и **припадниците на АРМ** и подобрување на нивниот стандард.
- Пренасочување на **професионалните војници** на кои им престанал работниот однос (заради максимална старосна граница) кон новоформираната Управа за обезбедување јавни објекти.
- Вклучување на АРМ во **превентивни мирнодопски цели** (пошумување, пробивање патишта во рурални средини, расчистување на речни корита, канали, насипи и сл.).
- Создавање на нов **систем за одбрана од елементарни непогоди** и вонредни состојби.
- Воведување базична практична **обука за цивилна заштита** и основна воена обука на полнолетните граѓани.
- Забрана за создавање на империјалистички **странски воени бази** на територија на РМ.
- Воспоставување **стратешка воена соработка** со сите пријателски земји, а не само со земјите на НАТО и ЕУ.

ДИПЛОМАТИЈА

(билатерална и мултилатерална соработка со други држави)

- **Надворешна политика** водена во корелација со одржлив и правичен економски развој за државата.
- Промена на соодносот на вработените во **Министерството за надворешни работи** (кои работат во земјата и во странство), во зависност од државните приоритети.
- Професионализација на дипломатската служба, преку стручна едукација, во рамки на државна **Дипломатска академија**.

- Иницијатива за градење мрежа на **заеднички дипломатско-конзуларни претставништва** со пријателските земји, во насока на рационализацијата на бројот на ДКП на РМ во странство.

- Градење добрососедски и **пријателски односи со соседите** и со земјите од југословенскиот простор, преку зголемување на политичко-економските врски и воведување еднопунктни гранични премини.

- Поништување на т.н. **Преспански договор** со Грција и на криминалните илегални уставни амандмани произлезени од истиот (поради непочитување на правото на самоопределување).

- Ревидирање на **Договорот за добрососедство со Бугарија**, поради историски ревизионизам и рехабилитација на фашизмот.

- Отповикување на признавањето на **Косово**, Израел и Јужна Кореја.

- Издигнување на билатералните односи со НР Кина на ниво на стратешко партнерство (соработка во рамки на „Иницијатива 17+1“ со земјите од Централна и Југоисточна Европа + поддршка на иницијативата „Појас и Пат“), со фокус на инфраструктурно поврзување.

- Солидарна антиимперијалистичка поддршка на легитимните права и народно-ослободителни **борби на обесправените народи** ширум светот, заради оствару-

вање на своите социјални и национални стремежи.

- Признавање на независноста на **Палестина**, Каталонија и Баскија.

- Поништување на ратификацијата на **Прашката декларација** со којашто срамно се изедначени комунизмот и фашизмот и се релативизира жртвата во НОВ и антифашистичкото движење.

МЕЃУНАРОДНИ ОДНОСИ И ОРГАНИЗАЦИИ

- Итно **отчленување од НАТО Пактот**, поради непочитување на уставната процедура за влез во воен „сојуз“ со други држави, како и непочитување на волјата на народот изразена на Референдумот од 2018 год.!

- Безусловно повлекување на сите безбедносни сили од **странски воени мисии** кои немаат мандат од ООН.

- Обновување на официјалните контакти со **Движењето на неврзаните**.

- Поддршка на зачленувањето на Македонија во **Европската унија**, со инсистирање во процесот на преговори Македонија да биде индивидуално вреднувана – без ставање во пакет со други земји.

- Поддршка на прогресивните европски народи во нивната **борба против неолиберализмот** во ЕУ и деградацијата на еко-социјалните стандарди.

Суверена,
унитарна и народна
Република МАКЕДОНИЈА

ГЛАСАМ

- ☒ суд^{от} да биде **СУД**
- ☒ правд^{ата} да биде **ПРАВДА**
- ☒ а^нтико^руп^{ци}ја да биде **АНТИКОРУПЦИЈА**
- ☒ еко^но^мија^{та} да биде **ЕКОНОМИЈА**
- ☒ об^ра^зов^ани^ето да биде **ОБРАЗОВАНИЕ**
- ☒ зд^рав^ство^{то} да биде **ЗДРАВСТВО**
- ☒ ма^кед^они^{ја} да биде **МАКЕДОНИЈА**

#ДржаватаЗаНародот

ЛЕВИЦА

#ЛевицаВоПарламент

Левица во парламен^т